

22. JUN. 1927

Imprimat legal.

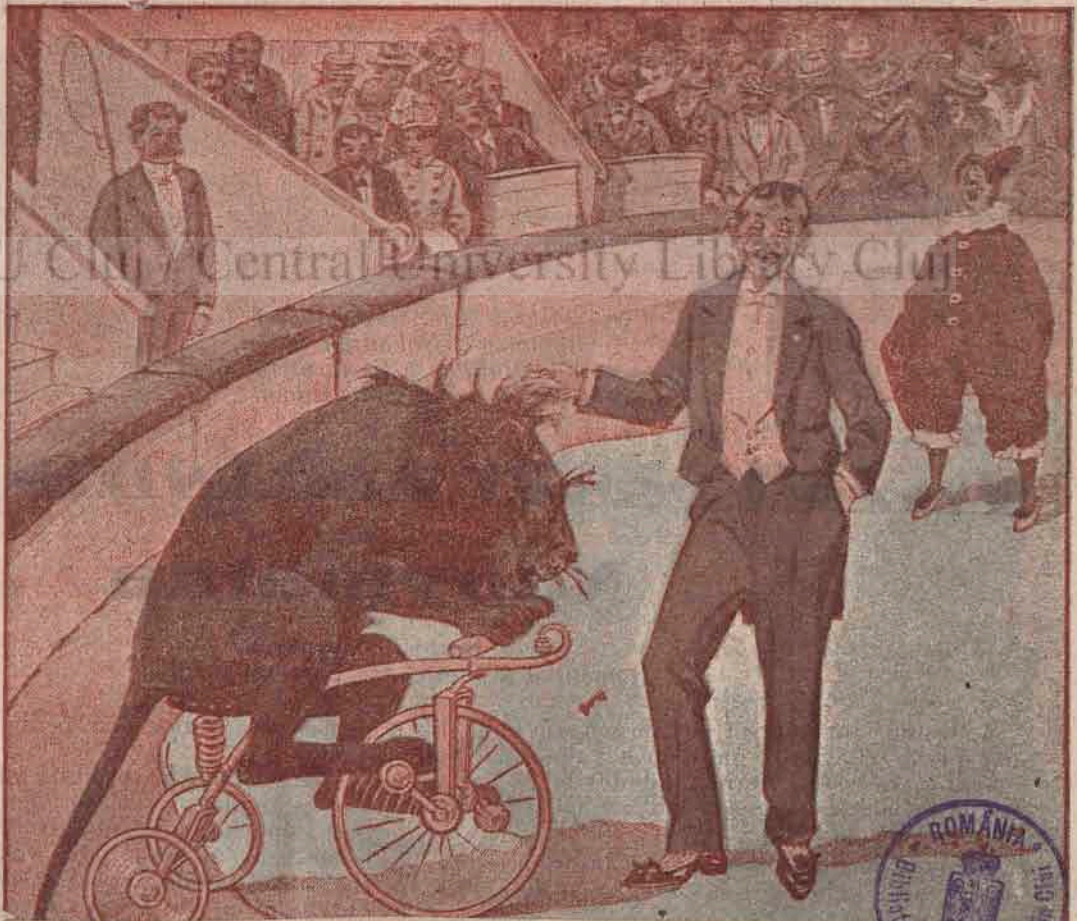
CIMBORÁ

6. ÉVF.
V. 20-1.
MEGJELE-
NIK HAVONTA
3-SZOR MINDEN
HÓ 1, 10 ÉS 20-AN

FŐSZERK.
BENEDEK

ROMÁNIA ÉS AZ UTÓD-
ÁLLAMOK EGYETLEN
MAGYARNYELVŰ
KÉPES HETI
GYERMEK
LAP-
JA

Szárvély Dezső rajza.

40 Biblioteca Universităţii din Cluj

2 pld.

Cluj

Lám, hová jutott az állatok királya,
A cirkuszos bácsi, nézd, hogy dirigálja!

Hej, ha észre térne és szót nem fogadna,
A tisztelt publikum hogy széjjelriadna!

15

ÉS

16

SZÁM

A mesemag megcsirázik

— Elek nagyapónak. —

Írta: TARCZÁDI SANDOR.

Emlékszem, fűnek-fának ártó,
Igazi rosszesont voltam egykor.
Aztán kicsiny konok fejembe
Abécét kinlódott a rektor.

Nehéz sora volt. Hisz jobb szerettem
A szarkafészket, mint a könyvet!
Életem boldogsága mégis
Egy kis, piroskötésű könyv lett.

Vizsgára kaptam, tornadijban —
Mesék meg mondák voltak benne.
Féligbetűztem, s megnyitott a
Csodák színes, nagy végtelenje.

A szépség, jóság és igazság
Hármas szent arca várt reám ott.
Az ő fényükben kezdte szólni
Lelkem az első férfi-álmat.

Kiülről tudtam minden oldalt,
Mikor világba hitt az élet,
S az ott meglátott igaz uton
Lábam ma is csak pétéve téved.

Pedig nem volt, mi elkísérjen.
Csupán meséim jó tanácsa,
S kopott tarisznyám belsejében
Egy-két hamibasült pogácsa.

De biztam, — bizok, s jól tudom, míg
Kis könyvem lelke lesz az öröm;
Az ő szent, hármas fegyverével a
Hélféjü sárkányt is legyőzöm!

— Kezem még most is ellapozgat
Abban a drága régi könyvben —
Hjénkor áldott helyre érek,
S csilló halára gyűl a könnyem.

S a sok-sok üde, szép meséért
— Ahonnan jelfakadtak áldón,
Mint kristályviz a tiszta mélyből —
Magát a forrást is megáldom! . . .

(Brassó, 1927. május 7.)

Nagymama

Írta: Barbu Delavrancea.

Románból átültette: Dr. Szeremley Akos.

Mintha álomképben látnám magam előtt. Lá-
tom olyan világosan, amilyen a valósággal volt:
magas, kissé száraz természet, göndör fehér haj, őz-
barna szemek és szorosán csukott ajkai felett kis
beesett ráncok.

Amint megnyitotta a kaput, futottam elébe.

Nyúlt a kebeléhez és szólt: — No találd ki!

— Mogyoró.

— Nem.

— Mazsola.

— Nem.

— Ugyebár, hogy pogácsa?

— Az sem.

Amíg ki nem találtam, hogy mit rejteget, elő-

nem szedte volna, már pedig soha sem jött üres
kézzel.

Kezet csókoltam neki. Elsimitotta fent a haja-
mat és homlokot csókolt. Mentünk a kert vége fe-
lé, az eperfa árnyékába. Övébe szurta a guzsalyt
a lencsomóval és hosszú, vékony fonalakat kez-
dett húzni belőle. Háttal az ölébe hanyatlottam és
elnyugtattam ott lágyan a fejemet.

Az orsó a fülembé duruzsolt, felnéztem az ég-
re az eperfa lombjain keresztül és gondoltam,
hogy kék eső fog hullani reám a magasból.

— Aztan most mit akarsz még? — kérdezte
nagymama.

— Azt, hogy meséljen nagymama.

És soha sem érkeztünk el a mese végére.
Elringatóztam édes szavának muzsikáján, a pillám lecsukódtak és elszenderedtem. Mintegy álomból ébredve kérdeztem olykor egyet és más, felelt reá és én álmodtam tovább.

— Egyszer volt, hol nem volt, volt egy igen nagy király.

— Mekkora nagy?

— Igen nagy. És a király szerette a királynőt. Boldogok is lettek volna, de nem volt gyermekük és ezért igen bánkódtak.

— Nagymama, rossz az, ha valakinek nincsen gyermeke.

— Bizony, rossz. Olyan a ház gyermek nélkül, mint a pusztaság.

— Nagymama, de hiszen nekem nincsen gyermekem és én még sem busulok.

Ölébe ejtette az orsót, szétsimitotta összezilált hajamat és megcsókolt a fejem bubján. Egy-egy falevél levált az ágról, szállott lebegve, ringatózva, én meg néztem a szállongó levél után és mondtam: — Mondja csak, nagymama, mondja...

— Szomorú volt tehát a királyi pár, de jött egyszer egy öreg ember, olyan öreg, hogy egészen meggörnyedt a háta és olyan kicsi, hogy a földön vonszolta a szakállát.

— Nagyon kicsi volt, nagymama?

— Kicsi. Lehetett akkora, mint te vagy.

— Ugy hát mégsem volt kicsi, olyan icinyke, picinyke.

— Kicsi volt, de nem egészen kicsi. És ez a kicsi öreg ember csak odaállt a király elé és mondta: Felsőleges király! Van a te kertedben egy iker almafa. Azok olyan szorosan nőttek egymás mellé, hogy ha széjjel nyujtják az ágaikat, nem lehet tudni, hogy melyik ág nyulik ki az egyik törzsről és melyik a másíkról, de még a virágjaikról sem lehet tudni, hogy melyik az egyik fának a virágja és melyik a másíké! És ez a két szép almafa leveledzik és el is hullatja a virágját és a levelét, de gyümölcsöt nem hoz. Tudd meg, felsőleges király, hogy amikor a két almafa gyümölcsöt hoz, a királynőnek nemsokára fia születik. Ennél többet nem is mondott a törpe, hanem csak fordult egyet és elment és azon nyomban a király is elment a kertbe és összekereste minden zegét-zugát, amíg ráakadt a két almafára. És a két szép almafa borítva volt telistele virággal, mintha ráhavaztak volna, de gyümölcsöt nem hozott.

— Miért nem, nagymama?

— Én is éppen ezt kérdeztem magamban. De hogy tudnám én azt? Azt csak a jó Isten tudja.

Olyan jó volt, édes meleg volt a nagymama ölében...! Hűvös felhő cirógatta a honlökömet, fehér felhők szállongtak az égen, messze... igen messze és én megint csak elbágyadtam, elaludtam.

Nagymama ezalatt mind mondotta tovább a

mesét és tépegette sebesen és könnyedén a finom lenszálakat a csomóból.

— Gondolkozott a király, hogy mitévő legyen most már, hogy a két almafa gyümölcsöt teremjen? Volt, aki azt tanácsolta, hogy öntözgesse a kis fákat és a király öntözgette is folytonosan. Más azt tanácsolta, hogy juttasson több napot nekik és a király körös-körül minden más fát kivágatott a közelükből, hogy reggeltől estvélig csupa napsütésben álljanak. És a kicsi fák hálásak is voltak, mert ezután már minden héten kivirágoztak, el is hullatták a virágokat, de gyümölcsöt csak nem hoztak. No, megint csak elbusult a király, de jött egy nap egy igen-igen ráncos öregasszony, olyan ráncos, mint én és olyan kicsike, mint te.

— Olyan kicsi, mint az öreg ember?

— Igen, éppen akkora.

— Akkor mégsem volt egész kicsi.

— Igen kicsi volt, de nem volt azért egészen kicsi. És a kicsi öregasszony is odaállott a király elé és mondotta: Felsőleges király! Hiába minden igyekvésed, hogy gyümölcsöt hozzon a két fa, amíg egy tele korsóval meg nem öntözöd a fácskák tövét a virágok tündérének tejével, aki a Siralomvölgyén túl a Székfűmezőben csupa fehér székfűvirág és gyöngyvirág között alussza álmát. De igen vigyázatosnak kell lenned, nehogy észrevegyenek a virágok, mert akkor egy ingás-mozgás lesz az egész nagy virágtábor és egyesek elhajolnak a tündérkisasszony arcához és ő mindjárt felébred, mert olyan könnyű álma van, mint egy madárnak. Jaj pedig annak, akit meglát, mert tüstént kényszerű gyommá változtatja, vagy pedig illatos virággá, amint éppen a kedve hozza magával, de elég az, hogy akit így elváltoztatott, az örökre az ő rabja marad.

— De mit veszek észre, talán csak nem alszol?

— Oh, nem, nagymama, tudom, hogy hol tart, a virágok tündérénel.

Megfogott volt még ez a szó álmomban vagy félálomban és olyan jól esett, hogy nagymama mégsem kapott egészen rajta.

Pillám ismét lecsukódtak édes lustaságtól, álmotól és háladatosságtól. Könnyűnek éreztem magamat, akár a pehely a fodrozódó víz színén, amint himbálódzik ide-oda és ring lágyan és csendesen, mindig csendesebben.

És nagymama mondta, mind mondta tovább a mesét és az orsó duruzsolt a fülemben, mint a sötétkék dongólégy, vagy a széltől ingatott kálászok susogása, ami már annyiszor elaltatott.

— És a király felült a legjobb lovára.

— A legjobb lovára... — mondtam én is nehogy ismét elnyomjon az álom.

— És vett egy tarisnyát, telerakta jó enni-
valóval és elindult.

— elindult . . .

és ment, mendegélt.

— mendegélt . . .

— míg egy nagy sötét erdőbe ért,

— nagy sötét erdőbe . . .

— sötét, sötét, egészen sötét. És megkötötte a lovát egy öreg tölgyfához, feje alá tette a tarisnyát és lecsukta a szemét, hogy pihenjen. Hát, uramfia, az erdő beszélni kezdett hozzá és énekelt csodálatos hangokon, mert el volt varázsolva az erdő. És még onnan is hozott hangokat, lágy éneket, a szépséges szép székfüvezőről, ahol a szépséges szép székfüvirágok őrzik a szépséges szép tündérisasszony álmát.

Mire felébredtem, a nagymama guzsalyáról lefogyott a csomó.

És a mese?

Fejemet a nagymama ölébe hajtva nem értem meg soha a mesének a végét.

Mert meg volt igézve, el volt varázsolva a nagymama öle. Szavának lágysága, zenéje, az orsó muzsikája, észrevétlenül kerítették hatalmukba és boldogan szunnyadtam el áldott mosolyának vigyáza alatt.

(Fogaras.)

Egér, egér, hamis egér!

Egér, egér, hamis állat az egér,
Minden likba, kicsi likba belefér,
Fejecskéjét ki-kidugja, bekapja,
Eppen olyan hamis, mint az óds'apja.

Egér, egér, mit keressz a kamrába?
Jó lesz innét eltiinnöd hamarjába.
Cica-mica, huncut cica les reád,
Sirmi fog majd éretted az óds'anyád.

Cica-mica, nem félek én tetőled,
Ihol a lik, elbujok én előled,
Cica-mica én velem ma nem játszik,
Ugy elbujok, még farkincám se látszik!

E—ó.

A CIMBORA KÖNYVOSZTÁLYA

ismét szállítja a következő könyveket:

Benedek Elek: Magyarok története, ára 30 lei.

Benedek Elek: Erdélyi regék, ára 20 lei.

Benedek Elek: Gyermekszínház, ára 30 lei.

Strom Tivadar: Bábjátékos Pali, ára 18 lei.

Benedek Elek: Bohókás mesék, ára 95 lei.

Benedek Elek: Rókané komámasszony, ára 140 lei.

Az édesapa föltámadt

Írta: ZSOLDOS LÁSZLÓ.

Lacika meg Pista meg Elemér, azonkívül a fitos orru szöszü Gizike egész nap együtt hancuroztak a villa kertjében, ahol szüleikkel nyaraltak. Elemér, Pista, meg Gizi hárman egytestvér voltak. Lacika pedig egyetlen gyereke volt a másik nyári lakónak, egy szomorú, fiatal özvegyasszonynak, akinek katonatiszt volt az úra s elesett a háboruban. A fiatal özvegy már harmadik éve bánkódott férje után. Vékony ezüstláncocskán állandóan ott viselte kis medaillonban a kebelén a halott tiszt piciny arekéjét, s a magány óráiban bizony nem egyszer hosszan elnézegette a képecskét.

— Oh, hogy a te drága vonásaid nem fognak soha többé meglevenedni előttem! — sóhajtott könnyeláradó szemmel ilyenkor az özvegy.

Máskor meg fürkészőn véste a tekintetét Lacikára, aki nem az édesapjára, hanem ő rá hasonlított, a mamára. S bár a tíz éves fiúcska, így a hasonlóságnál fogva igazán szép gyermek volt, az elhunyt hős katonáért epedő özvegynek ilyenkor mégis méltatlan fájdalomt okozott, hogy még a tulajdon édes gyermekében sem láthatja meglevenedni a földben porladó apát.

— Mért is nem adta neki a jó Isten az édesapja arcát, hogy legalább valahányszor ránézek, az én szegény, megboldogult Gézámát láthatnám viszont benne! — így töprengett magában gyakran a gyászoló özvegy.

Lacika nem volt rossz fiú, csak pajkos. Szeretett futkosni, fára mászni, birkózni és a többi gyerekekkel kötekedni. S a nyaralóban annyira bántotta kötekedésével a szomszéd nyári lakókét Gizikéjét, hogy a szöszke kislány sírva panaszzkodott az özvegynek: — Néni, kérem, a Laci mindig bánt és kötekedik velem! Azt mondta, hogy . . .

S zokogva mondta el neki a panaszát.

Az özvegy, természetesen, megpirongatta a fiát s többek közt ezt mondta neki:

— Ne feledd, hogy az asszonyok és lányok iránt légy mindig udvarias és előzékeny, mint szegény apád volt. Megértetted, fiam?

— Az apám? — nézett Lacika kerekre nyílt szemmel az özvegyre. — Megértettem, anyuska.

... Pistáéknak két nap múlva megszökött a cselédjük, s így szolgáló nélkül maradván, anyjuk a gyerekeket fogta be a háztartásba segítségül. Pistát elküldte a boltba. Elemérrel néhány kiló fát hozatott föl a pincéből. Gizit a piacra vitte magával, vagy a konyhában használta föl valami dologra. A nyaralóban nem volt vízvezeték, csupán kerekes kut. Egy délelőtt Lacika éppen lent ját-

szott a kertben a két fiúval, amikor egyszer csak jön a kútra Gizi a konyhából a vizeskanósóval és vizet akar huzni. De nehéz volt neki a kerék, meg inogott is kicsit, s a leányka odaszólt a testvéreinek:

— Fiúk, forgassátok a kereket! Én nem bírom. Pista meg Elemér egymásra néztek és össze-nevettek.

— Csak forgasd magad! Téged küldött vízért a mama!

Gizi lesújtó pillantást vetett a testvéreire, s nekifoháskodott a keréknek. Ebben a pillanatban Lacika faképnél hagyván a játszótársait, odaszólt az erőlködő kislánynak:

— Várj, Gizi, majd huzom én!

S már oda is pattant a kút mellé. Megragadta két kézzel a nehéz kereket, s nekilendítette. A kerék inogva, de könnyen fordult. Lacika, azonban szerencsétlenségére nem vette észre, hogy a tengelyen meglazult a csavar, s másodszor és harmadszor is meglóditotta a kereket. Aztán, amikor negyedszer is nekilendítette, a lazán álló csavar egyszerre csak kiesett, az utána lóduló nehéz kerék pedig razuliant a fiúcska lábára.

Vélőtrázó sikoltás és szegény Lacika lába fején mélyen átongó sebbel roskadt össze a kút tövében. A kerék egészen esontig beszakította a lábát, amelyen átvágta az inakat, s csak úgy dült a borzalmas sebből vér. A gyerekek sikoltozására, természetesen, az egész ház összeszaladt. Lacikát, miután elmozdították róla a kereket, sápadtan kapta ölebe az anyja, s rohant föl vele a szobába. Pista, Elemér orvosért szaladtak, a halálra rémült anya pedig ezalatt ágyba fektette a kis sebesültet, aki — hisz ez oly természetes dolog — kétségbeesetten sirt es jajgatott fájdalomában.

Az orvos, aki, szerencsére, közel lakott, s különben is ismerősük volt, néhány perc múlva megérkezett, s mivel tudta, mi történt, mindjárt a műszertáskáját is magáva hozta.

Az özvegy már addig is kimosta a sebet tiszta vízzel, az orvos most újra kimosta szublimáttal. Aztán a maga kezét is alaposan megmosván, elővette a műszereit és hozzáfogott a széles és mély seb összevarrásához.

A gyerekek rémitően sirt. De sirt, szinte fuldokoló zokogással az édesanyja is, aki félkarjával a sebesült hátát ölelte megához, másik kezével pedig a lábát fogta szorosan, hogy meg ne moccanjon.

— Nagyon fáj, szivecském? — kérdezie zokogva az özvegy a seb varrása közben jajgató gyerektől.

— Nagyon fáj, — nyögött a kis fiú.

— Éj, dehogy is fáj, — zsémbelt a doktor. — Nem szégyenled magad, katonatiszt fia létedre,

hogy sírsz és a sírásoddal még jobban kétségbeeszel a mamát, he?

Egy perc és már csupán az özvegy zokogása volt hallható. Lacika összeszorította fájdalomában az ajakát, de a sírást visszafojtotta. Sápadt kis gyermekarcát zokogó édesanyja felé fordította, s bágyadtan, vigasztalón, bátorító szóval suttogetta neki:

— Anyukám, ne tessék sírni! Már nem fáj nagyon.

Az özvegy meglepetten pillantott a fiúra. Aztán lassan, csöndesen, óvatosan csókot lehelt a gyermek homlokára, s mialatt szinte szerelmesen nézett a fájdalomát eltitkoló, erőslelkű fiúcskára, mintha csak váratlanul fölfedezte volna arcvonásaiban az elesett hős képét, csituló sirdogálással, boldogan rebegette:

— Lacikám, drágám... megsebesültél, mert előzeköny akartál lenni, s most visszafojtod a sírást, hogy megvigasztald az anyádat. Gavallér vagy... férfi vagy... akárcsak az édesapád...

Lacika néhány hét múlva teljesen kigyógyult a sebéből, az özvegy pedig ettől fogva nem volt olyan szomorú többé. Mert amit hiába kutatott a gyermeke arcvonásaiban: az apát... azt megtalálta, viszontlátta a gyermeke lelkében. Az elesett, drága jó édesapa föltámadott.

(Budapest.)

A KIADÓHIVATAL ÜZENI:

Felkérjük mindazon olvasóinkat, akik a Cimbora előfizetési díjával hátralékban vannak, hogy előfizetési díjaikat annál inkább fizessék be, mert a lap küldését mindazok részére, akik háromszori felszólításunk ellenére nem tesznek eleget fizetési kötelezettségüknek, beszüntetjük.

Rengeteg azoknak a száma, akik egy negyed sőt egy félelvi előfizetési díjjal hátralékban vannak!

Minden munkánk, törekvésünk oda irányul, hogy lapunkban nektek minél többet, jobbat és szebbet nyujtsunk és ehhez csak annyi segítséget kérünk tőletek: fizessétek pontosan előfizetési díjaitokat! Aki szereti a „Cimborá“-t tartsa szem előtt: A papír, a nyomda, a sok kép, mindez rengeteg pénzbe kerül, amit csak akkor tudunk szórakozástokra, okulástokra előállítani, hogyha az előfizetési díjak pontos befizetésével ezt lehetővé teszitek!

Kérjétek meg tehát szüleiteket, hogy a nekünk járó összeget haladéktalanul küldjék be a kiadóhivatalba!

MAGYAR PANTHEON

Írja Lengyel Miklós dr.

Gvadányi József gróf

1725—1801

A XVIII. századot az irodalomban a hanyatlás, az elenyedés korának szokták mondani. Az utolsó nagy nemzeti felbuzdulás után pontot tett a szatmári béke; a halál dermedt csöndje nehezedett az orszagra a megbékülni nem tudó kuruc vezérek távozása után. De nem halál következett a dermedt csöndre, hanem gondolatok izmosodtak a téli pihenőben, hogy az első kedvező alkalommal életre törjenek. Nagy távolból tekintve alvó tábor jelenik meg előttünk: a nagy magyar éjszakában itt is, ott is őrtüzek villannak meg, halaványak, fel-fellobbanók, de éppen elegendő számuak arra, hogy igazi veszély esetén

magasra lobbanhassanak és talpra állítsák a táborot. Az őrszemek között volt Gvadányi is.

Olasz eredetű katona-család ivadéka volt. Maga is vitéz katona. Fialat korában kezdte a szolgálatot és végigharcolta a XVIII. század nagy háboruit. 1725-ben született; fiatalága az osztrák örökösödési háború idejére esett, majd résztvett a hétéves háborúban és mindkét hadjárat idején kitüntette magát. Pedig hatalmas ellenségekkel kellett mérkőznie a Habsburg-családnak. Ha Magyarország nem áll uralkodója mellé, már a XVIII. század közepén megszűnik Európa közepén a Habsburgok monarchiája. A porosz és francia fegyvereken kívül fenyegette azt a nyugati országok felől viharként közeledő új eszmék áradata is. A fegyverek ereje megtört a magyar vitézség erején, de a forradalmi gondolatoknak nem lehetett útját állani. A régi világ Európaszerte letűnőben volt. Az új még nem tudott megszületni. Az emberpirámis tetején sokáig gondatlanul pihenő kiváltságos osztályok alatt itt is, ott is megmozdult egy-egy réteg: az alullevők megrázkódtak és a szépen, büszkén sokáig fennálló pirámis rogyadozni kezdett. Kevés ember látott tisztán ebben a zürzavarban. Csak érezte mindenki, hogy változatlanul nem maradhat a régi. Az idő szekere gyorsan robog. Ha elkészünk, a mulasztás pótolhatatlan. Az alvó tábor felriadt, de sokáig vezér nélkül állott: tapogatózva kereste a helyes utat. Sokan vállalkoztak az út megmutatására, de sok idő telt el, amíg Széchenyiben elérkezett az igazi vezér.

Gvadányi is lázasan kutatta a kivezető utat. Politikai tárgy röpirataiban erős nemzeti érzés nyilatkozik meg. A nagy európai kavargásban egyetlen biztos menedékünk: a múlt. Bele kell kapaszkodnunk a hagyományokba, különben a forgószél magasba emel és szétszór örökre bennünket. Törvényt szeretne alkotni a kötelező magyar viseletről; ki akarja vinni a magyar nyelv jogát a német és latin ellen, de talán még fontosabbnak tartja a nemzeti hadsereget. Ez az olasz eredetű katona egy életen át küzdött uralkodója ügyéért és úgy beszél a nemzeti seregről, mintha tősgyökeres magyar köznemes lett volna. Még akkor nem volt hadseregünk a nemzettől; magyar tiszték, magyar legénység szolgáltak azokban a huszárezredekben, melyekben Gvadányi

szolgált. Állomáshelyei is többnyire magyar területen voltak. Az ifju korában kapott erős nemzeti nevelés csak megerősödött a költő lelkében hosszú katonai szolgálata alatt. S amikor élete végén azt látta, hogy a német szellem lépésről lépésre nyomul előre a régi magyar ezredekben, mint egy új Zrínyi Miklós emeli fel tiltakozó szavát. Gvadányi a régi magyar világ híve volt, nem esodálkozhatunk azon, hogy költői munkáiban is az idegen gondolat és az idegen szokások elterjedése ellen harcol. *Egy falusi nótáriusnak budai utazása* című költeménye tiltakozás és védőgát akar lenni a külföldi hatások ellen. A nótárius egyszerű, becsületes, műveletlen, de józan ítélletű ember. Vele mondatja el a költő gondolatait az új magyar nemzedékről. A régi és új magyar világ ütközik össze ebben a költeményben. A peleskei nótárius, Zajtay uram, képviseli a régi világot, — néha kómikusan — néha kissé együgyűen, de mindig hittel és becsületesen. Nem áll egyedül Gvadányi az új nemzedék magatartásának kárhoztatásában. Berzsenyi szenvedélyes költeményben (A magyarokhoz) támadja korársait és dicsóiti az ősök erényeit; Kőlcsey Ferenc Zrínyit támasztja új életre (Zrínyi dala) és a hazáján végig tekintő hős nem leli többé honját a hazában; Kisfaludy Károly a rákosi szántó szájába adja mondanivalóját.

A peleskei nótáriusnak nagy sikere volt. A siker lökötta a költő írói tevékenységét. Tréfás verset adott ki, majd megírta Benyovszky Móricznak és Bontó Pálnak kalandos történetét. Sőt egy nagy tudományos munkába is belekezdett: megakartta írni az első nagyszabású világtörténeti magyar nyelven. Nehány kötet el is készült benne. Befejezésében megakadályozta 1801-ben bekövetkezett halála.

A közönség szívesen fogadta műveit, de igazi nagy sikert csak a peleskei nótáriussal aratott. Nem tudtak betelni vele, jól esett olvasni Zajtay úrnak korholásait, hiszen másokban szívesen észreveszi az ember a hibát és Zajtay leckéztetése sok kedves ismerősre alkalmazható volt. Szinte hivatellie az olvasó közönség, hogy a népszerű nótáriust újabb munkában szerepeltesse a költő. Halála előtt öt évvel a várva várt verses mű megjelent. Címe: A falusi nótáriusok elmékedései, becségsége, halála és testamentuma. Ez a költemény nem aratott akkora sikert. A népszerű nótárius alakját itt meglehetősen ellenszenvesen állítja be Gvadányi. Következetlenségét és műveletlenségét szívesen megbocsátotta volna az olvasó, de fogyatékos erkölcsi érzékét nem bocsáthatta meg már azért sem, hiszen Zajtay érzékét nem bocsáthatta meg. Nem bocsáthatta meg már azért sem, hiszen Zajtay erkölcsbiróként szerepel az előző költeményben.

Az új életre támadó magyar irodalomban Gvadányinak nagy szerepe volt. A régi világhoz ragaszkodott formában és tartalomban egyaránt. A XVIII. század nagy költője, Gyöngyösi István volt a mintaképe. Ahogy Gyöngyösi emlékeztet a régi regösökre és igricekre, úgy emlékeztet Gvadányi is.

A gyorsan tűnő évek elsodorták magukkal a költőt, Zajtay uramat és az annyit korholt fiatal nemzedéket is, de egy későbbi költő a peleskei nótáriust új életre támasztotta. Gaál József színművet írt Gvadányi költeményéből és a magyar közönség előtt még sokáig népszerű volt a peleskei nótárius alakja.

A költő öregsége idején már gyökeret vertek azok a magvak, melyekből új élet fakadt a régi magyar világ helyén: Gvadányi azonban a kötelesség, teljesítő ember boldog tudatával halt meg. Különösen nagy volt az öröme a József császár halála után beálló nemzeti visszahatáskor. Reménykedve írja ekkor:

„Erkeztén tavassza drága nemzetünknek,
Elűnt komor tele simlódó ügyünknek,
Rozsát nyit hajnala régen várt egünknek,
Csirázik zsengéje elmúlt vig kedvünknek.

Bojtárgyerek

Bojtárgyerek, bojtárgyerek,
Fujjad furulyádat,
Vigasztald meg a nótáddal
Szegény háránykákat.

Bojtárgyerek fujja, fujja
Legszebbik nótáját;
Be-e, he-e, ne sirjatok,
Nem vagytok ti árvák!

Meglátjátok még ma este
Az édes anyátok,
Az akolban, puha szalmán
Velük szundikáltok!

E—ó.

(T. Nagy Imre „Cirkálások” című könyvéből.)

Földi kopózás. Akkora gödröt ásnak, amelyben a lapda ellér. A gödör fenekétől annak felső széléig rézsut fektetett fadarabnak a fenekébe érő végére helyezik a lapdát s a fadarabnak a földszínen fennebb álló végét erős doronggal ütik, a lapda így magasra szökik, a körülállók kifogják. Aki kifogja, az üti a lapdát.

Tamás érdeklődik

(Beszélgetés a tengerről.)

Tamás: Annyi hajótörésről és tengeri viharról olvastam mostanában, hogy félve gondolok arra az óriási víztömegre. Pedig nem is olyan régen hosszú tengeri utazásról ábrándoztam minden este, elalvás előtt. Most is csábít a tenger, de reszketve gondolok a viharokra.

—**Apa:** Nem árt az, ha tisztelettel és félelemmel gondolsz a Föld felszínének háromnegyedrészt takaró víztömegre. Ha megharagszik, irtózatos. A viharos tenger képétől magam is borzongok. Eszembe jut Petőfi gyönyönű képe. Egy óriássá emelkedő szántóvetőt látok magam előtt, aki nekifeszíti ekéjét a síma víztükörnek; hatalmas barázdákat húz és elveti a barázdákban a tengerjárók számára a halálmagot. Szinte hallani vélem a diécskedő szélvész bömbölő hangját:

*Bejárom a tengert, s ha hajót találok:
Szúrnyát, a lobogó vitorlát kilépem,
S árbócával írom a habokba sorsát,
Hogy nem fog pihenni többé kikötőben.*

Ezek az ember szeme előtt fel-felmerülő képek alkalmasak arra, hogy vágyainkat mérsékeljék... Sőt félig ébren, félig álmodva azt képzelheted, hogy te vagy az a csintalan gyermek, akinek üstökét a vihar, haragosan rázza. Ismered, ugy-e, Petőfinék *A szél* című költeményét?

Tamás: A verset jól ismerem, de eddig sohasem jutott eszembe a vihar, amikor a tengerről álmodoztam. Ezentul azonban rá kell gondolnom. Szerencsére, nincs mindig vihar; néha egészen mozdulatlan a víztömeg. Ilyenkor fogok én hajókézni.

Apa: A tenger nem mozdulatlan. Vize nyugodt, csendes időben is változtatja a helyét. Óriási folyók száguldanak benne meghatározott irányokban. A mexikói-öbölből például kiindul a Golf-áram. Észak és dél felé a folyamóriás: egy nagy kört kerít be. Belül a kör belsejében, nyugodt időben mozdulatlan a víz; hináros. Ez az úgynevezett Sargasso-tenger. Az Amerikába vezető útvonalon van; Kolumbus hajóit nagyon megdöbbenette. A kör szélén azonban mozgalmass az élet. A felmelegedett víz nagy erővel nyomul a hidegebb tájak felé. Európa nyugati tájait pompás vízfűtés melegíti. A Golf-áramnál pompásabb központi fűtést el sem tudok képzelni. Szén és vascső nem kell hozzá; ingyenes.

Tamás: A víznek erről a mozgásáról már beszélgettünk és akkor azt mondtad, hogy a sarki hideg víz és az egyenlítőnél levő meleg víz bontja

még a nyugalmat. Arra vagyok kíváncsi, hogy mekkora a hőmérséklet-különbség.

Apa: Nagyon jelentékeny. Az egyenlítő vidékén felmelegszik a víz 28–30 fokra, sőt még többre is. A sarki vizet felül jég borítja, alul körülbelül 5 fokra. A forró vidékeken, természetesen, csak a felső réteg melegszik fel. Ha itt igazán üdítő fürdőt akarsz élvezni, le kell buknod néhány méterre a víz alá, ott már kellemes a hőmérséklet. Külömben kellemes a fürdő fent is. Olyan meleg ott a levegő, hogy szinte perzseli a testet. Ha az ember 40–45 fokos melegben 28–30 fokra vízbe megy bele, kellemesen érzi magát. Nálunk már a 25 fokos is kellemetlen. A folyók és tavak Magyarországon nyáron 18–20 fokra melegednek fel. A zárt uszodákban rendszeren 22 fokra a víz; a legtöbb ember melegebb vízben már nem szeret úszni. A tenger mélyében a forró égőv alatt is nagy hideg van. A nap ereje nem hatol 200 méternél mélyebbre; 200 méter alatt 4 fokos a víz a forró vidékeken is, a barázdalmas mélységekben még hidegebb, olyan, mint a sarkokon. Bizonyos mélységen túl örökké állandó. Pedig azt hinné az ember, hogy lefelé folyton fokozódik a hideg, mert az éltető légszűrő sohasem hatol be. Boldog Isten, milyen szörnyű mélységeket mértek! Csaknem 10.000 méter mélységre bukkantak a Fülöp szigetek közepében. Ha valami láthatatlan erő beállítaná környezetével együtt a világ leggazdagabb hegyóriását, urom-talanul tűnne el a pokoli mélységben. Az áramlások ezek fölött a nagy mélységek fölött elvonulnak: általában minden csendes.

Tamás: Ha délről észak felé hatalmas folyók száguldanak, meghonniuk az egyensúly. Akor szükség van arra, hogy észak felől hideg áramlások nyomuljanak dél felé. Ahogy a levegő tengerben hideg és meleg szelek vannak, az igazi tengerben is kell hideg és meleg áramlatnak lennie.

Apa: Fokéletesen igazad van. A sarki tengerből hideg áramlatok folynak dél felé. Képzelted, mennyire rosszul érezhetik magukat azok a tengeri állatok, amelyek megszokott környezetükből hirtelen hidegebb vagy melegebb vízbe jutnak. Mert néhol érintkeznek az áramlatok, például az Újfundlandi partoknál. A tavasz embernek itt jó dolga van. A megriadt, csoportokba verődő halakat csak ki kell kanalizni a tengerből. De veszélyes is itt a halászat. Ködös és viharos tenger. A meleg víz gőzeit meleg levegőben megsűrűsödnek; a Nap ereje ritkán töri át a ködöt vagy felhőt.

Tamás: En nem az áramlatoktól félek, hanem az óriási hullamoktól. Az lehet megdöbbenő ér-

zés, amikor a hullámóriás felkapja a hajót és aztán a mélységbe vágja.

Apa: A nagy óceánjárókat nem dobálja ilyen könnyen, a kis vitorlásokkal csakugyan így játszik a tenger. A nyílt tengeren gyakran mértek 500 méter hosszú hullámokat és némelyiknek magassága elérte a 18 métert. Micsoda ereje van egy ilyen mozgó víztömegnek! Képzeld hozzá a gyorsvonalat sebességét. Ellenállani ilyen erőnek nem lehet; alkalmazkodni kell hozzá. Valaha munkára fogják használni: a számító ember dolgoztatni fog vele; ma még szabadon jár, mint a nyeret és hámot nem ismerő csikó. Kínozza a partokat. Bömbölve támad az utját álló szikláknak és tajtékzik haragjában, ha vissza kell omlnia a kemény sziklafalról. De övé a győzelem. Támadását mindig előlről kezdi; a büszkén ellentálló part évszázadok vagy évezredek alatt romokban hever. A tenger nem siet.

De nem a szelokozta hullámok ártanak leg többet a partoknak, hanem az apály és dagály. A Holdnak és Napnak vonzóereje hat a Föld nagy részét borító vizükörré és 6 óránként dagály váltja fel az apályt. A tenger emelkedése partonként változik. Némely helyen csakély az emelkedés, néhol óriási hullámok közelednek a partokhoz. Ha szikla állja utjakat, mennydörögve csapódnak hozzá. Ha rés van a parton, például folyó torkollik a tengerbe; a sós tengervíz betödul a folyó völgyébe; visszaszorítja az édes vizet, messzire felnyargal a folyón, rongálva az utjába álló akadályokat. Majd megszűnik a hajtó erő, oda a harag és meghunyászkodva vonul vissza a bős ellenség a maga területére. Félelmetes és fenséges látvány! Különösen félelmetes és fenséges ott, ahol a tenger egy folyóóriással kél birokia: gyönyörű a szökőár az Amazon folyó torkolatában vagy a nagy kínai folyóknál. Ma már ismerjük az áramlatok utját, ismerjük az apály és dagály idejét, kitanultuk a szelek járását, sőt tudunk védekezni a tengeri viharok ellen is. De azért viharos időben a legnagyobb óceánjáró hajó fedélzetén is megborzongónál és csodálattal gondolni azoknak a régen elhalt embereknek bátorságára, akik kicsiny vitorlásaikon vágta neki a számukra még végtelennek tetsző tengernek. Horatiusnak, a nagy latin költőnek, szavai jutnak eszembe: „Háromszoros ércpajzs volt annak szíve körül, aki először bizta törekény tutaját a bős tengerre.”

(Budapest.)

Elek nagyapó minden munkáját megveheted a kiadóhivatalnál.

Elek nagyapó: Gyermekszínház. Gyermekszindarabok gyűjteménye.

A király képe

Apró unokáinak meséli Elek nagyapó.

Egyszer egy királyfi, amint a mezőn vadászatot, találkozott egy parasztemberrel s szóba állt vele.

— No, te szegény ember, mennyi pénzt szerzesz egy nap?

— Három huszast, felséges királyom.

— S mit csinálsz te azzal a három huszassal?

— Az első huszast megeszem, a másodikat kamatra adom, a harmadikat megiszom.

— Nem értem, — mondta a király — magyarázd meg a mondásodat.

— Igen egyszerű ez, felséges királyom. Egy huszason kenyeret veszek s azt megeszem. A másik huszassal a gyermekeimet táplálom, akik majd, ha megöregszenek, engem táplálnak. Ez a kamat. A harmadik huszast az apámnak adom, aki gyermekkoromban ennem adott.

— Helyes, — mondta a király — de ígérd meg, hogy akárki kérdezze tőled a mondásod magyarázatát, meg nem magyarázod, míg az én képemet százszor meg nem látod.

A paraszt megígérte, a király meg hazament.

— Első dolga volt, hogy a miniszterjeinek elmondja, micsoda furcsa találós meséket adott fel neki egy paraszt ember. Böles emberek voltak a miniszterek, de egyik sem tudta megfejteni a találós meséket. Az egyik miniszternek azonban nem volt nyugta, felkereste a parasztot s kérte, hogy a találós meséket fejtsse meg.

— Nem lehet, — mondta a paraszt, — mert a királynak megígértem, hogy addig senki fiának meg nem fejttem, amíg a képét százszor nem láttam.

— Iszen, ha csak ez kell, — mondta a miniszter, — megmutatom én neked a király képét, még pedig len százszor.

Azzal kivett a zacskójából száz aranyat s leszámolta a parasztnak.

— Ihol, lássad, mindeniken ott a király képe.

Bezzeg, hogy a paraszt most már szívesen megfejtette a találós meséket.

Nosza, sietett haza a miniszter s nyomban jelentkezett a királynál a megfejtéssel.

— Ezt neked a paraszt fejtette meg, — mondta kedvetlenül a király. — Hozzátok ide azonnal.

Hozták mindjárt a parasztot.

— Hát nem ígérted meg nekem, — rivallt a király a parasztra — hogy addig senkinek sem fejtetted meg a mondásodat, amíg a képeket százszor nem láttad.

— Felséges királyom, — felelt a paraszt — én az ígéreteimet nem szegtem meg. Mert a miniszter ur százszor mutatta meg felséged képét. Ihol a száz arany.

A király nagy örömben két zacskó aranyat ajándékozott a parasztnak.

— Nesze, öreg, az egyiket az okosságodért, a másikat a becsületességéért.

Igy lett gazdag ember a szegény emberből.

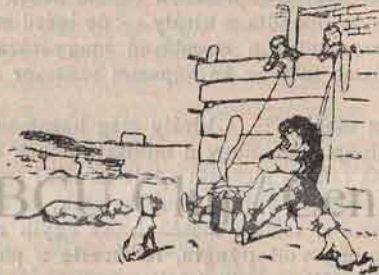
Haláláig jól volt dolga, sóra, fára nem volt gondja.

Veréb Jankó meg a virsliárus

— Ami igaz: igaz, ami nem igaz: hazugság, a multkoriban csunyan megjártam a pányvavetéssel, — vallotta meg magának Veréb Jankó. — Egy az, hogy szinte megfojtotta a hurok a szamarat is, a tehenet is, más az, hogy két hatalmas pofont is kaptam ajándékba, mégpedig egyet jobbról, egyet balról.

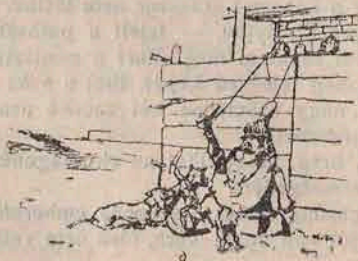
Nem csuda, ha Jankó nem nyughatott, amíg helyre nem üti a jó hirnevér ejtett csorbát. Hiszen, a szerencsés véletlen hamar meghozta Jankónak a kedvező alkalmat. A szerencsés véletlen ugyanis úgy akarta, hogy egy szerencsétlen virsliárus éppen a Jankóék kertje szöglinél ült le. Azért ült le, mert rettentő melege volt rettentő melegben rettentően elálmosodott. Gondolta

magában a virsliárus: a virsli ugyanis melegen jó („Virsli melegen, tormát hidegen!”, e kiáltással szokta árulni), még jobb lesz, ha Isten áldott napja is melegíti. Mit szaporítsam a szót, a szerencsétlen virsliárus leült a lócára, egyet nagyot ásiott, aztán egy-kettőre bekoppant a szeme. Hiszen, ha csak bekoppant volna, de oly rettenetesen horkolt, hogy a kert deszkasövénye reszketett a horkolástól, akár a miskolci kocsanya.

— Nézz csak oda, — szólt Jankó kedves öccsének, a Miska gyerekeknek, aki éppen olyan jóra menendő gyerek volt, mint ő, — reszket a sövény. Gyerünk, nézzük meg, mi reszketeti? Uccu! — a sövényhez szaladtak kikukucsáltak a hasadékon s bezzeg, hogy egyszeribe látták, mitől reszket a sövény.

— Pszt! — intett Jankó Miskának, s lassan, óvatosan elhuzta a sövenytől, nehogy felébredjen a szeren-

csétlen csillag alatt született virsliárus. — Most vagy soha! — ujjongott Jankó, amikor a házukhoz értek, ahonnan egy-kettőre kihozott két pányvát s hamarosan kioktatta Miskát. Aszonta, hogy aszonta:

— Hallod-e, Miska, nesze az egyik pányva. Ennek a végén hurok van, ugy-e?

— Az, — hagyta helyben Miska.

— Ezt a hurkot ügyesen ráveted annak a horkoló embernek az egyik lábára, én meg az enyémet a másik lábára.

— Naccerü! — ujjongott Miska.

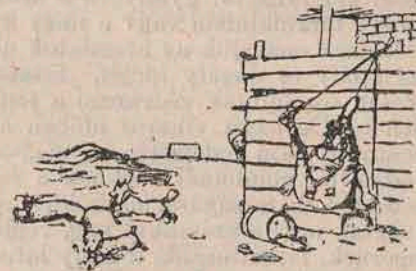
— A' semmi. Akkor lesz naccerü, amikor egyszerre huzni fogjuk a pányvát s a pányvával ég felé a virsli ember lábát. A' lesz az igazán naccerü!

Bizonyos vagyok abban, hogy a szerencsétlen csillag alatt született virsliárusnak gyönyörű álma volt: utolsó darabig eladta a virsli s annyi pénzt kapott érte, hogy csakugy roskadozott alatta. Igen, ő ezt álmodta s nem azt, hogy már rajta is a hurok mindkét lábán.

De még azt sem álmodta, hogy mialatt a boldogok álmát aludta, három kutya sömpolygott közelébe a virsli szagára.

— No most, — intett Jankó Miskának, — huzzad, Miska, huzzad!

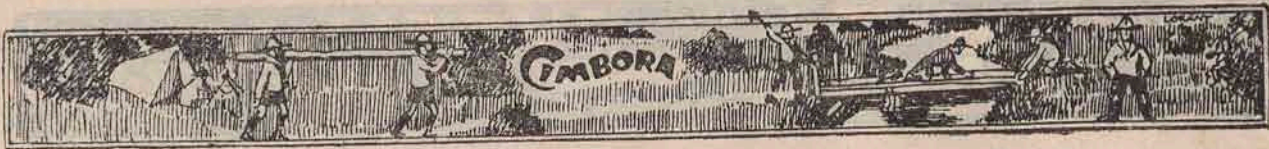
Huzták, huzták a pányvát feljebb, feljebb, emelkedett a szerencsétlen csillag alatt született virsliárus, aki még rugkapálódzani sem tudott, mert a hunefut Veréb Jankó jó szorosan megkötötte a pányvát a deszkasövényhez. S ami legkeserveesebb: egy szempillantás alatt a kutya utolsó falásig megették a „virsli mele-

gen”, csak a „tormát hidegen” hagyták neki, aztán uccu! szaladtak, mintha szemüket vették volna! Mondanom se kell, hogy Jankó közben előresömpolygott s a sövény mellől pálinkás, akarom mondani: virsli jó reggelt kívánt a virsliárusnak s nagy szemtelenül még azt is megkérdezte: Hogy a virsli párja, bácsi? Azzal egyet ugrott, kettőt szökött s hangos kacagással úgy eltűnt, mintha föld nyelte volna el.

(Kisbaczon.)

Elek nagyapó.

A gramofon

Írta: Zsoldos László.

SZEMÉLYEK:

Tercsi néni (egy kis lány felöltözködik nyolcvan esztendőös öreg néninek, a homlokára tolt nagy-pápaszemmel amelyikben azomban nincs üveg, mert különben megfájdulna a szeme, ha keresztül néz rajta. Hosszú fekete ruha van rajta és lassan tipeg, mint az öregek. Elemér (8 éves), Jancsi (8 éves), Gizuska (12 éves) Manci (7 éves), a néni unokaöccsei meg hugai. Az apuska, a gyerekek édesapja 40 éves, a néni testvére. Egy kis lú nagy pocakot csinál magának, vagyis elől kitömi a nagynak való hosszú nadrágot és az alján, természetesen, szélesen föl hajt, hogy rá ne taposson. Azonkívül magára vesz egy nagy mellényt és nagy kabátot. A nagy cilindert a kezében tartja.

A gramafonos szolgálja. Történik az apukáék lakásán, a néni szobájában. Szín: szoba, a közepén asztal. az asztalon jókora faláda, földél nélkül; mellette egy csomó csomagoló papiros. Hátral két ablak. Jobbról, balról ájtó.

I. JELENET.

Manci, Giza (türelmetlenül állnak az asztal mellett, amelyikben a nyitott faláda van.)

Manci: Csak már jönnének.

Giza: Istenem, a néni mindjárt haza jön.

(Elemér, Jancsi balról nagy zajjal beszalad. Elemér kezében kemény zöld papirosból összecsavart nagy gramofon tölcser.)

II. JELENET.

Előbbiek Jancsi, Elemér.

Manci (a fiukhoz). Készen van a tölcser, Elemér?

Elemér: Készen, Manci.

Gizi: Végre! No, Jancsi, siessünk! Siessünk!

Jancsi: Jó, jó! Most már csak bele kell bujnom a ládába.

Elemér (közbe): Én bujok bele, Jancsi! Mondtam, hogy én leszek a gramofon!

Giza: Légy te az okosabb, Jancsi. Te vagy a nagyobbik.

Jancsi (vállat von): Hát bujjál te bele! Bánom is én! Manci (Elemérhez): De tudsz-e majd úgy énekelni, mint a gramofon?

Elemér: Tudok hát! (A szájához emeli a tölcser és rikácsoló hangon, mint a gramofon, bele énekel tetszése szerint egy sort valami népszerű gramofon dalból, amit majd otthon kérdezzetek meg az édes anyátoktól.) Aztán majd leveszi szájáról a tölcser.) No, nem éppen olyan, mint a gramofon?

Manci: De igen.

Gizi: Jó.

Jancsi (csipősen). Úgyes gyerek vagy, Elemér.

Giza: Hogy fog örülni a néni.

Manci: Szegénynek minden vágya, hogy gramofonja legyen.

Jancsi: De nem fogja észrevenni, hogy a láda nem igazi beszélgép?

Giza: Dehogy! Hisz, épp azért szedte a gramofont, mert nagyon rossz a szeme és nem tudja a leveket olvasni.

Manci (a füléhez illeszti a kezét): Pszi! Jön! (Mind ugyanígy halgatóznak egy pillanatig.)

Elemér: Nem ő volt.

Jancsi (Elemérhez): Na, most iszkiri, bujj bele! (Széket tolt az asztalhoz.)

Manci (Gizához): Jajj, beh izgatott vagyok!

Giza (Mancihoz): Én is.

Jancsi (a lányokhoz): Hát kell ezen izgulni? A nyolcvanadik születése napján meglepjük a nénit egy gramofonnal, másodsor pedig azzal, hogy Elemér egyszer csak kiugrik a gramofonból és a néni nagyot fog nevetni.

Elemér (Leteszi a tölcser az asztalra és belemászik a ládába). De aztán mit mondtok a néninek, ha keres, hogy hol vagyok?

Jancsi (kötelkedően): Azt, hogy kint gombozol az utcán az utca gyerekekkel.

Elemér (aki már leguggolt a ládában, hirtelen föláll). Te, azt ne mondd, mert akkor kiáltok!

Giza: Ugyan, ne kötelkedjete! Elrontjátok az egész dolgot.

Elemér (visszaguggol): No, jó! (kezebe veszi a tölcser). Most takarjatok le a csomagoló papírral.

Jancsi: Mintha most bontottuk volna ki a gramofont a ládából. (Letakarja Elemért).

Elemér (a szájához veszi a tölcser). Így jó lesz?

Manci (nézi): Nagyszerű!

Giza: A megszállásig hű!

Jancsi: Gramofonnak határozottan sokkal jobb, mint második elemistának.

Elemér (A tölcseren keresztül elváltozott hangon): Csak esufolj. (Jobbról Tercsi néni öreges kalapban, napernyővel).

III. JELENET.

Előbbiek, Elemér a ládában, a néni.

Mind (Eleméren kívül). Kezit csókolom, Tercsi néni.

A néni (örömmel): No, gyerekek, hát ti itt vagytok?

Mind: Eljöttünk boldog születésnapot kívánni. (Kezet csókolnak neki).

A néni: Köszönöm, gyerekek. Nagyon szép . . .

Giza: És, kedves Tercsi néni . . .

A néni (nem hallja meg, félbeszakítja). Nagyon szép. De nini, hol van Elemér? (leveszi a kalapot a fejéről).

Jancsi: Hívtuk, de a haszontalan ráugrott az utcán egy tejes kocsira és . . . (Elemér bosszusan megmozdul a ládában és Jancsi ijedten elhallgat).

Manci, Giza (majd elnevetik magukat).
Manci (Gizát megbökve, sugva). No, szólj már!
Giza (anénihez). És, kedves Tercsi néni . . .

A néni ráteszi a kalapját az asztalon Elemér hatá-
ra): Jaj, mi van itt?

Giza: És kedves Tercsi néni, az apuska meglepte a
nénit a születése napján egy gramofonnal.

A néni (nagyon meglepetve): Gramofonnal? Óh, óh!
(meglátja a tölcserét és megfogja. Elemér ijedten szorítja
a szájához). Hát az van itten, gyerekek? Gramofon?

Manci: Az.

Jancsi: Gramofon. Mégpedig mesés.

Giza: Most bontottuk ki.

Manci (zavarral). Ugy-e, nem haragszik érte a néni,
hogy kibontottuk?

A néni: Nem nem, gyerekek. (Ide-oda tipeg.) Persze,
mindjárt kipróbáljátok, ugy-e, kis hamisak?

Jancsi: Igenis, néni. Tessék csak meghallgatni, mi-
lyen szépen szól. Fölhuzom. (Föhláll a székre és meghuz-
za Elemérnek a fölét).

Elemér (sugva bosszusan): No megállj csak, te szem-
telen!

A néni: Mi az?

Jancsi: Csak fölhuztam a gramofont. No!

Elemér (a tölcserébe éneklő rikácsoló hangon az előbb
elkezdett gramofon-dalt. Mind figyelmesen hallgatják és
a gyerekek összesugnak.

A néni (miután végig hallgatta a dalt, s Elemér el-
hallgatott): No, ez igazán nagyszerű gramofon, gyere-
kek. Nagyon tiszta hangja van. Mintha csak most éne-
kelne bele valaki. No, most tegyünk bele másik lemezt.
Hol vannak a lemezek?

Giza (Mancihoz sugva): A lemezek!

Manci (Gizához sugva): Erre nem gondoltunk .

A néni: Ej, ej, gyerekek! (A homlokára böki az uj-

ját). No, milyen szerencse! Mái néni tegnap éppen itt
felejtette az új gramofon lemezét (kivesz a szekrényből
egy lemez csomagot s kibontja).

Gizi (Mancihoz sugva): Lemezt akar beletenni Ele-
mérbe.

Jancsi fé(lre): No most lesz nagy hecc! (fennszóval):
Tessék ideadni, néni, majd én kiválasztok valami jót.

(Elveszi a nénitől a lemezt s kiválaszt egyet). Ez
a! (egy dal címét mondja, föhláll a székre s beledugja a
ládába a lemezt. (Elemérhez sugva): Tudod?

Elemér (sugva): Tudom.

Jancsi: Felhuztam a gramofont. (Leszáll).

Elemér (a tölcserébe belerikácsolja a dalt).

A néni: Gyönyörű! Milyen természetes! (Másik le-
mezt ad Jancsinak). Most ezt, Jancsika!

Jancsi (hangosan elolvassa a lemezen lévő céduláról
a dal címét): Hubay-Popper négyes.

Manci: Hubai-Popper?

Giza: Négyes?

Elemér (felugrik a ládában.)

A néni (összecsapja a kezét). Jaj!

Elemér: Nem tudok négyest játszani magamban!

(Belép az apa, egy szolgálival, aki igazi gramofont
hoz.)

IV. JELENET.

Előbbiek, apa, gramofonos szolgál.

A gyerekek: Jé, az apus!

Az apa (a nénihez): Édes Tercsim, a születésnapodra
megleplek egy gramofonnal.

A néni (összecsókolózik vele): Köszönöm, kedves
öcsém! Látod, ezek az édes gyerekek már megtréfáltak
vele! (Ölelésre nyújtja a kezét a gyerekek felé).

(Budapest.)

FÜGGÖNY.

Az erdei liliom legendája

Elmondja: István bácsi.

Valamikor, sok-sok esztendővel ezelőtt, élt egy
öreg király, aki igen-igen beteg volt. Olyan nagy beteg
volt, hogy hetedhét országban nem akadt orvos, aki
segíteni tudott volna rajta. A király betegsége gyászba-
borította az országot, de legmélyebben a királykisas-
szony bánkódott királyatyja betegsége miatt. Sirt éjjel-
nappal, szakadatlan hullott a könnye, míg egyszer igen
cláradt a sok sírástól és elnyomta az álom. Csodálatos
álmot látott. Mindenféle képek váltakoztak előtte, s
megmutatták neki, mi kellene tennie, hogy megmentse
atyja életét. De, jaj, mire felébredt, ellejtette álmát,
s nem tudott semmire sem visszaemlékezni. Csak annyit

derengett benne, hogy egy kristálytisza, tündöklő fehér
valami jelent meg előtte, oly csodaszép, amelyet annak
előtte sohasem látott. De bárhogy is törte a fejét, több
nem jutott eszébe. A nagy bánat igen megviselte a ki-
rálykisasszonyt. Napról-napra fogyott, úgy, hogy öreg
dajkája, aki gyermekkorra óta volt mellette, igen aggó-
dott urnője életéért.

Egy szép, tavaszi reggelen, kilépett a várkastély
kapuján és sétára indult. Pompás, harmatos rét terült
el előtte, odafönt fényesen ragyogott a nap, s amikor
végigtekintett a verőfényes mezőn, kitört belőle a
sóhajlás:

— Istenem, Istenem, milyen szép minden! Milyen boldog is lehetnék, ha meg tudnám gyógyítani édesapámat . . .

Ez a gondolat mélységesen elsomorította. Megállt a réten, s tanácstalanul, segítséget kérőn tekintett körül.

Majd, mintegy félálomban, megindult az erdő felé. Az erdő szélén, faágon, apró csíz üldögélt. Amikor meglátta a királykisasszonyt, megszólította:

— Hová, hová, szép királyleányka, ily kora reggel?

A királyleány szomorúan nézett fel rá, majd megkérdezte:

Mi fehérebb frissen esett hónál?

Mi tisztább a kristálytisza tónál?

S mi lágyabb a simogató szónál?

Amire a csíz így felelt:

Jó helyen jársz, ha tőlem kérdezed,

Szép királylány, megmondom én neked:

A te kicsiny kis hófehér kezéd!

De a királylány csak bánatosan rázta meg fejét és tovább indult.

A csíz vígan követte és ott repkedett a feje felett.

Később egy kis nyulal találkozott. A tapsifüles éppen a lába előtt bukkan fel a fűből; kíváncsian mersztette rá két vörös szemét:

— Jó reggelt, szép királyleányka, hová ily korán?

De a királylány még felelni is elfelejtett s szaporán kérdezte:

Mi fehérebb frissen esett hónál?

Mi tisztább a kristálytisza tónál?

S mi lágyabb a simogató szónál?

A nyulacska elgondolkozott, majd így felelt:

Jóhoz fordulsz, ha tőlem kérdezed,

Egyszeribe megmondom én neked:

Gyöngyös hőselyem öltözeted.

A királylány azonban búsan nemet intett és haladt tovább. A kis nyul is hozzá szegődött és bohó ugrásokkal követte.

Csakhamar hatalmas tölgyfához ért, melynek ágán bagoly gubbasztott:

— Hozott Isten, királyleányka, — köszönt a bagoly

A királylány azonban vissza sem köszönt, s megkérdezte:

Mi fehérebb frissen esett hónál?

Mi tisztább a kristálytisza tónál?

S mi lágyabb a simogató szónál?

A bagoly süriin pisláskolt a szemével, majd nagyhöles arcot vágott és így válaszolt:

Jó helyen jársz, hogyha úgy gondolod,

Ha tőlem kérdezed, meg is tudod:

Szép, lágyan omló csipkefátyolod.

De a királylány a bagolytól sem tudta meg, amit akart. Reményét veszítve, lehajtott lövel ment tovább. A bagoly meg kitérte szárnyát és ő is hozzá csatlakozott.

Az erdő sűrűsödni kezdett. A fák s a bokrok egymásba fonódtak. Sűrű bozót zárta el az utat. Mikor a királylány tovább akart menni, a fák és a bokrok ellen-

szegültek, s nem akarták beengedni. Váltásdíjat kértek. A fenyőfa a királylány csipkefátyolára vágott, a mogyoróbokor a sclyemruhára áhitozott, s a túskebokornak a koronájára fájt a foga. A királylány mindenáron tovább akart menni. Némán oldotta le fátylát, sclyemruháját levette és végül még a koronát is levette a fejeről s odaadta a csipkebokornak. Kőny patakzott a szeméből, melynek mindegyike egy-egy gyönggyé változott.

Ahogy ott állt sirdogálva, egyszerre egy pompás terméti szarvas állott előtte, s komoly tekintettel nézett rá. Két aganca között, a homloka közepén csillag fénylett, mely lassacsán mind ragyogóbbá és fényesebbé vált, úgy, hogy nemsokára aranyfényben fürdött sugarától az erdő. Jóságos tekintete bizakodást öntött a királylány szívébe, odament hozzá és megismételte a sokszor elmondott kérdést:

Mi fehérebb frissen esett hónál?

Mi tisztább a kristálytisza tónál?

S mi lágyabb a simogató szónál?

A szarvas egy percig sem gondolkodott:

— Én tudom, — mondotta, — a fehér lilium, odabenn az erdő mélyén. Jer velem és elvezetek oda, ahol rátalálhatsz.

A királylány felült a szarvas hátára és megindultak. Amerre mentek, néma esendült az erdőn, a fűszálak félrehajoltak az utból, a fák felemelték ágalkat és a bokrok maguktól utat engedtek. Ha pedig a királylány felemelte kezét, a túskebokor önként huzódott vissza, nehogy megsebezze a királykisasszony hófehér bőrét. A szarvas néha-néha hátra nézett a és szeme biztatóan pihent meg a lányon. A csíz ágról-ágra követte őket, a nyuszi nagy ugrásokkal mutatta az utat és a bagoly is mindig a sarkukban volt.

Igy mentek, három nap, három éjjel előre, étlen-szomjan. Nappal a napvilág mutatta az utat, éjjel pedig a csillag világított a szarvas homlokán. A harmadik éjjelen különös fény derengett eléjük az erdő sűrűjéből. A fény egyre erősbödött és amikor közel értek hozzá, ragyogóvá vált. Ezüst színe volt és ragyogásával az egész környéket besugározta, úgy, hogy még a csillag is halványulni kezdett tőle. A sugár egyetlen szál liliomból áradt szét. Magányosan állt egy kis tisztás közepén, s három szírom villogott rajta; színük fehérebb volt, mint a frissen esett hó, áttetszőbb, mint a kristályvízű tó, s bársnyosabb, mint a gyermekét becézgető anya szava.

Amikor a királylány meglátta a tündérszép virágot, leugrott a szarvas hátáról, s lelkendezve szaladt a lilium felé, a harmatos fűvön át. Édes, lágy szellő simogatta arcát. Aztán a virághoz ért, s amikor letépte, halk csengő hang hallatszott, mint amikor kristályveg-pattan szét... A fény pedig hirtelen kialudt. A szarvas csillagja azonban tovább világított és ennek a fényénél tért vissza a szarvas a királylánnyal és három kísérelével az erdő szélére. Hajnalodott, amikor kiértek az erdőszélre és ott a szarvas elbueszottot fűlik. A fák, a bokrok barátságosan üdvözölték és egymásután adták

Az üveg

Irta: Markovits Edith.

vissza a váltságdíjra vett holmikat. A királylány öltözködni kezdett. A bagoly szolgálatkészen tartotta fát, lát, a csiz a selyemruháját nyújtotta neki, s míg a patak tükre tártá ki az öltözködéshez, a nyuszi a koronát tartotta. (De lopva fel is próbálta a huncut, s büszkén lóbálta tapsifüleit!) Azután a királylány búcsút vett három pajtásától s gyorsan keresztül vágott a mezőn. Nagy elővigyázattal szorította kezében a virágot, s egyszerre úgy érezte, amint felfelé haladt a vároldalton, hogy az egyre nehezebb lesz. Amikor a vár boltozatos folyosójára ért, már alig bírta cipelni, úgy megnőtt. De amikor belépett atyja szobájába és félre huzta ágyának csipkefüggönyét, már ismét csak egy gyenge virág volt a kezében. A virág csodálatosan illatozott. A királykisasszony lehajolt atyjához és mellére tette a virágot. Most a virág ismét fényleni kezdett és sugara nemsokára az egész szobát beragyogta. A király mozdulatlanul feküdt ágyában és mélyen magába szívta a virág illatát. Egy kis idő múlva mindinkább halványult a fény, elült a szellő és a haragszilinglelés is megszűnt. A virág szemelláthatóan hervadásnak indult, a fény mind gyöngébbé és gyöngébbé vált, s amikor az utolsó fény sugar is elhalt, a király kinyitotta a szemét. A virágszirmok lankadtan összecukodtak, a király pedig boldogan ült fel ágyában.

— Egészséges vagyok!

A királylány boldogan borult a nyakába és nagy lett az öröm az egész országban. Vig zene hangja mellett ünnepelték meg e nevezetes napot.

Később aztán messzi eljutott a történet híre. Sok ember próbálkozott meg vele, hogy fehér liliomot keresen az erdőn. De mert egyiküket sem a szeretet vezette, nem csatlakozott hozzájuk a csiz, a nyul, meg a bagoly és nem szegődött vezetőül a szarvas sem. Akkor már félték az állatok az embertől, s így senkinek sem sikerült többé fehér liliomot találni az erdő mélyén.

(Szatmár.)

Orgonanyilás

Irta: DEÁK BERTA.

*Virágzó Május hűvös hajnalán
Bimbó fakadt a fehér orgonán.
Bimbo fakadt, életre kelt megint,
Eljött szép Május, az élet int.*

*Virágzó Május hűvös hajnalán
Kinyílt az én fehér orgonám,
Szivárványfelhők usztak az égen,
Illata szállt a messzeségen.*

*Virágzó Május piros hajnalán
Kilopódozok a szobából korán,
Elbájolódom nézem a csodát:
Az illatozó fehér orgonát.*

(Sepsiszentgyörgy.)

Magduska eltört egy poharat. Anyukája megdörögte őt, mire Magduska így fakadt ki:

— De, anyukám, hiszen csak egy pohár volt! Hát olyan nagy dolog, ha egy poharat eltörök?

— Ha tudnád, mennyi munka, mennyi fáradság árán készül az üveg, jobban vigyáznál! Tegnap egy ablaküveget törtél el. Lám, milyen jó lett volna akkor, ha nem, amikor még nem volt üveg a világon.

— Hogy éltek az emberek üveg nélkül? Mióta ismerik az üveget és hogyan találták fel?

— Ahogy te nem tudod elképzelni a világot üveg nélkül, úgy nem tudták a régiek üveggel elképzelni. Nem hiányzott az embereknek, mivel nem ismerték. Alitólóg föníciai hajósok találták fel az üveget, amikor tüzet raktak Afrika szódás partjain és a tűz köré, kő helyett salétromdarabokat raktak. Amikor a salétrom összeolvadt a fönénnyel, üveges anyag lett belőle. Ennek azonban történeti alapja nincs, mert bizonyos, hogy az egyiptomiak már akkor ismerték az üveget, amikor a történelem a föníciaiaknak még híret sem hallotta. Valószínű, hogy az üveget véletlenül találták fel. Régi feljegyzések szerint, Palesztinában már 2150 évvel ezelőtt nagy üveghuták voltak. Innen igen sok üvegárut szállítottak Rómába. Az üvegyártást később a rómaiak is eltanulták, de a finomabb üvegtárgyakat még sokáig csak Egyiptomban gyártották. Később az üvegfúvás mesterei a velenceiek lettek. A velencei üveg ma is híres, különösen a metszett üveg.

Az üveg a következő anyagokból készül: kovasav, homok, tüzkő, mész, szóda és ólom. Minél több kovasav van az üvegben, annál keményebb és minél több ólom, annál lágyabb. Az üvegnek három fő fajtáját ismerik: az ablaküveg anyaga, amelyből a közönséges üvegtárgyakat készítenek; a cseh-üveg, amely színtelen és tisztább; az ólom-üveg, amelyből kőszőrült üvegedényeket, szemüvegeket és finomabb üvegtárgyakat készítenek.

Az ablaküveget már igen rég használják. Krisztus születése után, a 79-ik évben, a Vezuv kitörése alkalmával eltemetett Herkulánus romjai kiasásakor üveges ablakokat találtak.

— Te, persze, azt hiszed Magduska, hogy a pohár remélt volna el, ha egy kissé vastagabb lett volna?

— Igen, anyukám. Hát nem így van?

— Nem. Éppen ellenkezőleg. Például, azok a lombikok, amelyekkel a vegyészek dolgoznak, rendszeresen igen vékonyak, pedig főzni is lehetne bennük, mégis elég sokáig tartanak. Az üveg tartóssága attól függ, hogyan hűtik. Ha egy üvegedényt hirtelen hűtenek, akkor az üveg kis részecskéi nem tudnak szorosan egymáshoz illeszkedni és az edény belsejében üregek maradnak, s egy erősebb érintésre az üveg eltörik. A körte alakú üvegyöngyöket úgy készítik, hogy a folyékony üveget

vizbe csepegtetik. E hirtelen hűtés következménye, hogy ezek a gyöngyök oly könnyen törnek. Ha az üveget gondosan, lassan hűtik, minden kis része alkalmas módon illeszkedhet egymáshoz és az üveg tartósabb lesz. Az üveg a melegen kiterjed. Ha a meleg egy fokkal emelkedik, az egy méteres, vékony üvegeső egy

miliméterrel nyúlik és lehüléskor szintén ennyivel húzódik össze.

— Köszönöm, anyuka, hogy ezt elmondtad nekem. Máskor majd jobban fogok vigyázni, most pedig sietek a barátnőmhez, hogy nekik is elmondjam, amit tőled hallottam.

(Vulkán.)

Péterke

Írta: CSÜRÖS EMILIA

Ismertem egy kisiut, akit Péterkének hívtak. Meztlábás kis árvagyerek volt. Az apja szegény béres, déli harangszókor, amikor előszedte tarisznyájából a száraz kenyeret, Péterke azt sem tudta sokszor, hogy dél van. Senki sem kérdezte tőle: Éhes vagy-e, fiacskám? De nem hagyja el a jó Isten a szegény árvát. Jóságot ad a más emberek szívébe, így segít rajta. Hol egyik, hol másik szomszéd asszony nyomott egy darab kenyeret a kezébe.

Ősszel nagy esemény történt. Szúrós, fekete szemű asszony került a házhoz. A szomszéd faluból hozta az édes apja. Őt szép tisztára mosták a szomszéd asszonyok és azt mondták:

— No, Péterke, most megint lesz édesanyád!

A kisiu örült ennek. Észébe jutott, hogy milyen régen nem vette az ölébe senki, hogy megcirógassa, megcsókolja. Jó lesz, nagyon jó lesz! — örvendezett.

De a fekete szemű asszonynak egyéb dolga akadt, amikor megérkezett. Körülnézett a kis szobában és rögtön előkereste a seprűt.

— Ilyen piszkokban nem lehet élni, hiszen piszkos lesz az ember ruhája, ha leül valamire! — A port is letörölte, csak aztán ült le, Péterke egy sarokba húzódott, onnan nézte az új asszonyt. Az apja akkor odament hozzá és kezénél fogva az asszonyhoz vezette.

— Látod, ez az én fiam. Csak ez az egy van. Olyan fiatalon halt meg szegény anyja.

Az új asszony jól megnézte a gyereket:

— Ezt már lehetne libapásztornak adni. Elég nagy hozzá.

Péterke szívét egy hideg kéz markolta össze. Azt mondták, hogy most lesz édesanyja, aztán ez az asszony el akarja küldeni itthonról. Libapásztornak... Milyen furcsa...

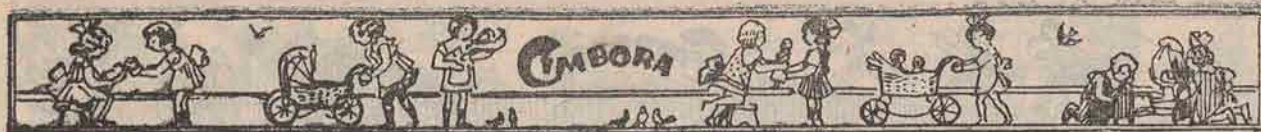
Kisomfordált a szobából és senki sem kérdezte meg, hova megy. Attól kezdve Péterke kint aludt a pitvarban Burkussal. Pedig az idő egyre hidegebb lett és a pitvar küszöbe alatt besüvitett a szél. De Burkus, a hűséges öreg Burkus odafeküdt a küszöb alá, hogy felfogja a hideget.

Tisztaság, rend költözött a házba, mióta megérkezett az új asszony és délben meleg étel köré ültek az asztalhoz. Csak éppen azt várta hiába Péterke, hogy megsimogassa az arcát és mesét mondjon neki. És egyre jobban emlékezett a régi anyukára. Milyen szelid volt a hangja, édes a mosolya, a keze, még amikor megverte, akkor is mintha cirógatta volna.

Tudja Isten, hogy történt, de Péterke olyan sokat gondolt a régi anyukára, hogy a végén egyszer szóvá is tette. Havazott már akkor, a gyerekek hólabdáztak, hóembert csináltak, — de Péterke csak az ablakból nézhette, mert nem volt cipője, nem mehetett az utcára. Ahogy nézte a havazásban játszó gyerekeket, észébe jutott, hogy amikor tavaly havazott, ő is kint volt köztük. Milyen jó volt! És akkor is így havazott, amikor a régi anyukára sok szép ünneplő ruhát adtak és beletették egy keskeny ágyba, aztán kivitték ökrös szekéren oda a nagy akácfák alá. Anyuka azóta sohasem jött vissza, neki pedig nincs cipője, nem mehet ki a többi gyerekhez.

Ezen gondolkozott, amikor bejött a fekete szemű asszony. Fát tett a tűzre, aztán elővette a guzalyát és fonnai kezdett. Sötétedett már, a gyerekek hazamentek az utcáról. Péterke leszállt az ablak alatt álló ládáról és odahúzódott a tűzhöz. Ott lustálkodott Burkus is. Péterke megfogta mind a két fülét és úgy mondta neki:

— Látod, öreg Burkus, nem fogunk majd

fázni. Pereg az orsó, pereg... pereg... Anyuka is font mindig... Péterkének is jutott pendelynek való a keuderből... Bizony, öreg Burkus...

A feketeszennii asszony leejtette az orsót. Amint lehajolt érte, pirosság öntötte el az arcát. A hangja is rikácsolt, amint mondta:

— Hát bizony okosabban tette volna, ha téged is elvitt volna magával. Kár volt itt hagyni téged, nyugnek a más emberek nyakán.

Péterke kerekre nyitotta a szemét, úgy hallgatta. Aztán nagyon csendes lett és gondolkozott. Valami furcsa hideg kéz markolta össze megint kicsi szívét.

... Anyukával lenni... bizony jó volna... bizony jó volna...

Ezt elmondta egy párszor Burkusnak is, vacsora után a pítvarban. És Burkus, mintha megértette volna. Amikor átbujt a küszöb alatt, hogy kimenjen ugatni, úgy nézett vissza a kis fiúra, mintha hívna. Péterke engedelmesen követte. Odakint sűrűn havazott. A kutya előre szaladt és Péterke ment a kutya után. Aztán Burkus elünt. Péterke nem búsult, hanem ment tovább előre. Tudta jól, hogy csak egyenesen előre kell menni, arra vitték anyukát is.

A havazás egyre erősödött, sivitott a szél, hótömegek zuhantak le a háztetőkről, nyikorogtak, sirtak a nyitva felejtett kertajtók. Péterke leült az útszélre. Már nem voltak házak, amerre járt. Meztelen lábaeskái szederjések voltak, szakadozott köntöskéje jégpáncéllá dermedt a hótól, didergett egész kicsi teste.

— Megvárom Burkust... gondolta. A pítvarban is ő melegít... aztán majd tovább megyünk anyukához...

És várta Péterke Burkust... várta... várta...

*

A csillagok felett egy sápadt asszony leborult a jó Isten trónusa elé.

— Jóságos Atyám, nézd azt a didergő kis fiút, ott az országúton, a hóban... Látod, az az én szegény árva fiacskám. Nézd, mennyit szenved szegény... Nem szereti senki... nem gondozza senki... Engedd, hogy feljőjjön hozzám. Küldj le egy angyalt érte, jóságos Atyám.

A jó Isten így felelt: Majd a vihar felhozza, hamarabb lesz itt...

*

A hó mind sűrűbben hullott, a szél egyre vadabban rángatta a fákat, szűkölt, vonított

minden kutya a faluban. Péterke ott ült az árok-szélén, messze a házaktól, — várta Burkust, hogy együtt menjenek tovább. De a kutya elvesztette a nagy havazásban Péterke nyomát. Egy ideig ide-oda szaladgált, aztán leült egy szénakazal tövébe és vonított.

Péterke nézte a puhán hulló sűrű havat. Leleseperte magáról, aztán engedte, hogy puha prémes takaróvá gyűljön meg rajta, úgy rázta le magáról. Csak az fájt, amikor a szél végig hasított rajta. Olyankor azt érezte, hogy vékony kis csontjai hajladoznak, töredeznek a hidegtől.

És Burkus nem jött, hiába várta Péterke. Fel akart állni, de visszaesett a nagy hóba. Amint kékrefagyott arca a hóhoz ért, úgy érezte, mintha Burkus bundájához simulna. Meg akarta simogatni, de már nem bírta felemelni a kezét. Csak úgy suttogta lassan, megdermedő ajakkal:

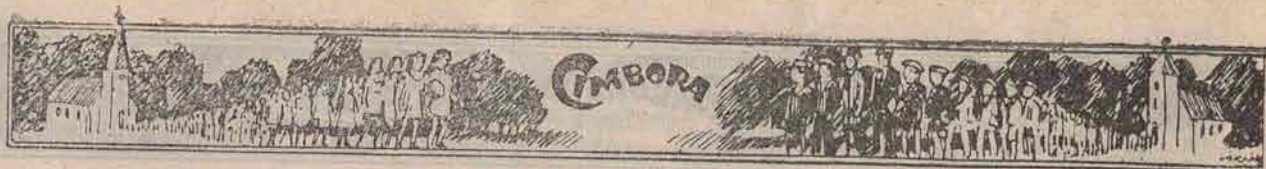
— Jó Burkus... öreg Burkus... eljöttél?... Itt vagy?... Most már megyünk... tovább megyünk... Ugy-e, tovább megyünk... His meg sem állunk anyukáig... addig az édes, jóig... aki úgy tud simogatni... és megöleli a szegény kicsi fiút és megcsókolja és szereti, szereti...

Zugott a szél és mire Péterke befejezte volna gondolatát, már az igazi anyuka ölelte magához és csókolta életre, dermedt szájacskáját. Az igazi anyuka ott fent a csillagok felett, aki úgy tudja simogatni és szeretni, szeretni a szegény kicsi fiút...

Burkus vonított, egyre vonított, a szénakazal alatt, de a nagy viharban nem hallotta meg senki.

(Kolozsvár.)

Elek nagyapó kis krónikája

A brassai unokák.

1927. május 7! Ez a nap felejthetetlen napja lett öreg szívemnek: rabul ejtették a brassai unokák. Édes rabság ez: életem utolsó órájáig kísérni fog az emléke. Epp oly kedves ravasz-sággal ünnepelték meg az én ötven éves írói pályámat, mint a kolozsvári székelyek. Hívtak, hogy meséljek nekik s azzal leptek meg, hogy ők mesélnek nekem.

Az Apolló terme (a legnagyobb terme Brassónak) aligha látott még oly lelkes közönséget, mint május 7.-én: 1500 unoka tapsolta, éljenezte nagyapót s virágtengerrel árasztá el a színpadot. Fehér ruhás leánykák sorfalat állva várták nagyapót a színház előtt, de egyszerre csak megeredt a záporosó, s a virágok a színház előcsarnokában hulltak nagyapó elé, s fel az emeleti páholyig virág-szőnyeg, a páholy, a két szék (nagyapó és nagyanyóé) virággal borítva... Lám, lám, gyerekek, nem hiába voltam s vagyok Jézus tanítványa, virágot hintettek élem is, s mit gondoltok: megérdemeltem-e?

A mesedélután programja véges-végig nagyapó verseiből, egy monológjából meg egy dialógjából volt összefonva. A Szent Ferencz-rendi zárda ifjusági énekkara nyitotta meg Piros pünkösöd napján című versemmel, melynek gyönyörű dallamát Havas Rózsa és Balla Ilona szerzette. Mélységes hatást tett a fehér ruhás növendék leányok éneke. Vége-hossza nem volt a tapsnak. S még mélységesebb hatást tett, hogy a szümm nem akaró taps után sem jelentek meg a lüggöny előtt. Így van ez rendjén! Nem hiúság vására volt ez az este, de ünnep, igazi ünnep.

Következett Meisel Jancsi, a róm. kath. gimnázium I. o. tanulója, aki nagyapónak Az erdő télen o. költeményét szavaltta el feltűnő nagy szavaló készséggel, mély érzéssel. Monológ következett: A városi kis lány falun. Szemere Piroska, a ref. polg. leányiskola I. o. tanulója adta elő igen kedvesen, élénk derűltég kíséretében. Tankó Vilma, a ref. elemi iskola IV. osztályának tanulója a Megjöttek a fejskék című költeményt szavaltta el halkán, esendesen, így adva vissza a költemény hangulatát. Ugyanígy találta el Dankó László is, a róm. kath. gimnázium III. osztály tanulója A legszebb muzsika című költeménynek (Bug a cséplőgép melán, esendesen, Omlik belőle piros buzaszem) méla hangulatát. Szüntelen derűltég közt játszotta el a Kavics című dialógot David Irén, az ág. elemi iskola IV. és Székely Gyula, ugyanaz iskola V. oszt. tanulója.

Most került sorra nagyapó. Szépen le kellett sétálni az emeletről a színpadra. No, ez ugyan

nem volt nehéz dolog: kézen fogott egy leány meg egy fiúcska, úgy vezettek a színpadra, ahová amikor beléptünk, csakugy repültek a virágbok-réták, s ez nem elég: ott állt egy sor kisebb-nagyobb leányka, ebből a sorból egy gyönyörű bokrétával előlépett Szemlér Mária s könyekig meghatóan szavaltta el az alábbi szép, mély érzésű költeményt, melyet az ő édes apja, Szemlér Ferencz írt, akitől már oly sok szép vers jelent meg a Cimborában.

Ime, a költemény:

Elek nagyapó, drága Nagyapókánk!
Kis szívünk hálával közeleg feléd.
Jó szíved, mint a nap, fényt, meleget szórt ránk,
Ezért hát cserébe
Elhoztuk ma érte
Ujjongó unokák hű szeretetét.

Hiszen unokáid vagyunk itt mindnyájan:
Kis gyermekek, ifjak, szürke öregek, —
Teveled mulattak mind meseországban
S szívük a jót, szépet ott szerette meg.

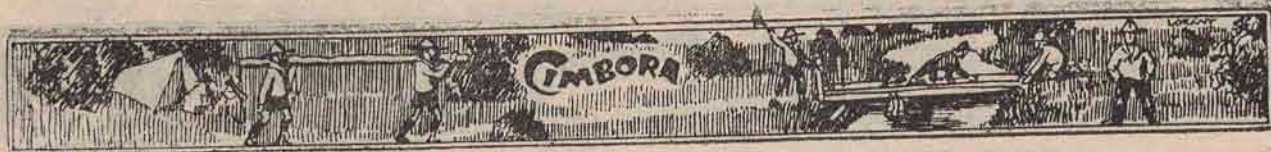
Gyermekszív a földön Isten legszebb kertje...
Áldott, aki benne hű kertész lehet...
S te már ötven éve jársz, dolgozol benne:
Magnak beleszórtad önönszívedet.

Ez a mag nevelt föl sok ezer virágot,
Oltott, nemesített gyermeklelkeket.
Adjon hát az Isten, aki már megáldott,
Neked még, Nagyapó, hosszú életet!

Szerethessünk Téged, szerethess Te minket!
Kell nekünk Tetőled még sok mese, dal.
Tiszta örömeiddel töltsd meg szíveinket!
Lgyen, mint a tied, mindig fiatal.

Ezért, mikor itt most jó szemedbe nézünk,
Minden szöng imádság, meunyekbe ható:
Hogy az a jó Isten tartson meg minékünk
Még sokáig, drága Elek Nagyapó!

Most nagyapónak kellett volna mesélnie. De nagyapó úgy meg volt hatva, s amellelt úgy megsajnálta a fullasztó melegben izzadó unokákat, hogy felét sem mondta el annak, amit otthon végig gondolt. Nem mesét mondott, hanem beszélt a meséről s végezetül Isten után a legszebb két szóról: az anyáról és a szeretetről. És, úgy látszik, nem hiába hirdeti nagyapó a faj- és felekezeti különbség nélkül való szeretetet, mert

számos román és szász gyermek is volt jelen a mesedélutánon.

Befejeződött pedig a műsor a Szent Ferencz-rendi zárda ifjusági énekkarának énekével. A virágos réten c. versemet is (Száll a lepke, dong a dongó, A madárdal nem busongó, Itt van, itt van a tavasz) zenésítette Balla Ilona néni, s ennek a szép éneknek s a gyönyörűen sikerült mesedélutánnak a hatása alatt oszlott szét gyermekeknek és szüléknek nagy serege.

De még nincs vége ám! Este az Iparos egyesület termében gyűltek össze hölgyek és urak nagyanyó és nagyapó tisztelőire. Hát, hogy Nikodémusz Károly, a lutheránusok költő püspöke felköszöntötte nagyapót, s Szemlér Ferencz, a róm. kath. gimnázium költő igazgatója nagyanyót — ez meghatott, de nem lepett meg. Egszerre azonban felállt Farczádi Sándor, a jeles fiatal költő, Erdély egyik legszebb ígérete, s felolvasta azt a felséges szép versét, amelyet a Cimbora élén olvashattok, utána meg Schenk

Gyula tanár, a szép tehetségű novellista (mi kár, hogy hetenként negyven órát kell tanítania, s alig-alig jut ideje írásra!), igen, felolvasta azt a ritka szép és megható mesét — nagyapóról. Még egy fehér szakállú öreg ur is felköszöntötte nagyapót: Pap Lajos rabbi, Pap Józsefnek, a jeles novellistának édes apja. Természetesen, nagyapó szépen megköszönte a sok jó kívánságot s azzal derítette fel a jelen lévőket, hogy saját magát és nagyanyót köszöntötte fel azzal a kívánsággal, hogy sokáig mesélhessen nektek...

Hogy egészen derűs hangulatban oszljon szét ez a társaság: Schenk Gyula bácsi felköszöntötte a nagyapó „fuvarosát”, Fábíán László bácsit, aki tavaly ősszel is bevitte nagyapót autón a Székely Társaság zászlószentelésére, most meg a mesedélutánra. Képzeltetik a derűtséget, amikor kisült, hogy nagyapó Fábíán bácsinak minden utért 4 azaz négy leut fizet s ráadásul 1 azaz egy leu „borravalót”, amely nagy summát Fábíán bácsi a perselyében helyezi el — emlékül.

A csudálatos kenyér

— Benedek Eleknek legnagyobb szeretetével —

Írta: SCHENK GYULA.

A legény — inkább még legényke — egy este így szólt az édes apjához:

— Édes apám, holnap világgá indulok.

A legény apja rábólintott:

— Jól van, édes fiam! Ember lesz így belőled!

Avval leakasztott a szegről egy tarisznyát s odanyújtotta a legénynek:

— Az utra. Édes apámtól kaptam én is.

A tarisznya éppen olyan volt, amelyet minden székely ember oldalán láthatsz. Cífraság rajta semmi, de jó, erős posztóból készült. Eső szét nem áztatja, nap ereje széjjel nem foszlatja. De nem sok nézni való van rajta. A legény sem igen nézegette. Megköszönte, letette a nyoszolyája mellé s lefeküdt.

Hajnaltól, amikor a jó Isten az ő fényes égi mosolygásával megörvendezteti a világot, fölserkent a legény. A tarisznya ott puposodik a nyoszolya mellett, ahova este letette. Benne aranyszínű, kicsi, kerek kenyérke. Még meleg, mint az édes anyai szív.

Amint a legény nézegeti, odatoppan az édes anyja s ahogy rámutat a kenyérre, csak kibugygyan szeméből a bánat vize:

— Az utra, édes fiam. Ne sajnáld senkitől: jut is, marad is.

A legény megköszönte a cipőt is, nyakába akasztotta a tarisznyát és elbúcsuzott apjától, anyjától.

Fiatal lába serényen lépegetett, oldalát nem nyomta a tarisznya, csak lelkét nehezítette a bánat. S amikor a Barót pataka partjára ért, ahol senki sem láthatta, megállott az öreg fűfa mellett s két öreg könycespp csordogált végig fiatal orcáján. Lecsordult a könnye s becsöppent a patak vizébe, ez meg vitte, vitte gyorsan, sebesen: ne tudja, jaj, meg ne tudja az édes anya az ő világgá szakadt gyermekének bánatát!

És ebben a két könycesppben benne volt az ő gyermeki szívének minden bánata, tengernyi szomorúsága.

Aztán tovább ment. A falucska apró házaiban már hangoskodott az élet. A kerítések mellől szíves szavak köszöntöttek vissza:

— Jó reggelt, jó reggelt! Térj vissza szerencsésen!

A legény szíve még nehezebb lett s mire a falu végére ért, úgy érezte, mintha ólom volna a tarisznyájában.

De olyan szép volt körülötte minden! Bent a zsenge búza- és rozsvetések fölött pacsirta dalolt, feje fölött pedig az utszéli fán fecske csicsergett vigasztalást.

Kártyavető cigányleány

Cigányleány kártyát vet,
Jövendől belőle,
Okos ember nem hisz benne,
S nem ijed meg tőle.

Aztán elmaradt a völgyben megbujt lombos falucska. Csak a templom tornya látszott ki a domb süvege mellől. Aztán az sem látszik már. Csak a patak kíséri, csobog, cseveg hangosan, majd csendesebben, biztatja a legényt:

— Veled megyek, veled!

Aztán elmarad az is. Más hegyek, más völgyek. Új rétek, új erdők. De itt is árnyékot borít föléje a fa s az emberek is olyan ismerősök, bár mások, mint az otthoniak.

Déli harangszóra egy falucskához ér. Bogárhátú kis házacskák egymás mellett, mint odahaza

és — nézd — ott a patak is! Cseveg, csobog hangosan, majd csendesebben, — mint a Barót vize. S ahogy ledül egy bokor alá, a tarisznyából kiárad a friss kenyér illata: — most már otthon van egészen.

A legény belenyul a tarisznyába a kenyérért, kiveszi, hogy megszegje s amikor a kése után nyul, csak elésajdul egy mezitlábás, rongyosruháju gyermek. Két orcáját megfehéřítette az éhség, orcája gödreiben ott sötétlik az inség. Szép, szomorú szeme rácsillan a kenyérre, sóvány kicsi karja kérőn nyul a legény felé.

A legény szel a kenyérből s odanyújtja a gyermeknek:

— Jó szívvel adom!

A gyermek jóízűen eszegeti a kenyeret, s amikor elfogyasztotta, azt mondja:

— Sohasem ettem ilyen jóízű kenyeret!

Aztán a falu felé fut. Egy szempillantás múlva két gyermek jön futva a falu felől, azután még egy, kis vártatva még kettő. Az út pora felhőzik utánok. A legutolsó, egy öt esztendőş, maszatos képű fiucska, félkézze a bal lába fejét fogdossa. Futásban beleütötte egy kőbe, azt fájlalja. Egyet-egyét szisszen s közben szeme ott áll a tarisznyán:

— Adj nekünk is abból a jóízű kenyérből!

A legény belenyul a tarisznyába s mind-egyiknek szel egy-egy jókora karéjt. A gyermekek csillogó szemmel eszegetik s halk köszönő szóval poroszkálnak vissza a faluba.

A legény visszarakja a kenyeret a tarisznyába s ahogy rakja, csudálkozva látja, hogy az akkora, mint amikor megszegte. S ahogy boldog ámuldozással nézegeti, már ismét ott áll előtte vagy tíz gyermek. A legény kérő szót sem várva, kése után nyul s szeli, egyre szeli az aranyhéju, puhabélű kenyeret. És jönnek, egyre jönnek a gyermekek a faluból. A csudálatos ízű kenyér híre odagyűűnek mind a fiúk és leányok, szőkék és barnák, öklömnyi selypítők és olyanok, akik maholnap már legénysorba jutnak. Bizony abból a csudálatos ízű kenyérből evett aznap a falu minden gyermeke.

És este a vacsoraasztalnál a legényről és a csudálatos ízű kenyérről folyt a szó a fehér falu kis házaiban. S róla beszéltek még évek múlva is Fonókakban, kalákákban órála meséltek. Hir szárnyára kapta, szertesztét hordozta. Ha valakinek jól esett az étel, azt mondta rá:

— Ennél tán még a csudálatos ízű kenyér sem volt jobb ízű!

Napszállta táján a legény egy más faluhoz ért. A falu végén koresma, az udvarán szekér. Ahogy a legény a kapu előtt elballag, megüti fülét a süttögvá ejtett szó:

— Ennek a legénynek van az a csudálatos ízű kenyere.

Mire a falu másik végére ért, egész sereg

OLVASÓINKHOZ!

Az utolsó héten rengeteg levél érkezett hozzánk, melyek a lap e havi első számának elmaradását reklamálják. Mint közben már tudattuk Veletek, legjobb akaratumk mellett sem tudtuk elkerülni ezt a kényyszerü szünetet, mely nyomdatechnikai okokból állott elő!

Most természetesen azon vagyunk, hogy az elmaradt számokat behozzuk és bizunk benne, hogy június elsejétől a legnagyobb pontossággal érkezik be majd hozzátok a hónap első, tizedik és huszadik napján legkedvesebb pajtástok: a Cimborá!

gyermek szegődött nyomába. Szemök a tarisznyán: — Ebben van csudálatos izü kenyér!

A legény megértette a ki nem mondott szót. Szeldeli a kifogyhatatlan, csudálatos izü kenyeret s ismét viszik szerte-széjjel a gyermekek-zecskék.

Telt, mult az idő. Jártában, keltében sok országot, nagy darab földet bejárt a legény. Embernyi ember lett ezenközben belőle. De a tarisznya és benne a csudálatos izü kenyér mindenütt vele volt. A tarisznyát, bizony, megviselték a viszontagságok. Megfakult, megkopott. Azonban a kenyér éppen olyan friss és puha volt, mint amikor kikérült a kemencéből. És nem fogyott egy szikrát sem. Pedig ahány faluban, városban megfordult a legény, mindenütt híre volt már a csudálatos kenyérnek s minden gyermek várva-várt reá. Várták nemcsak a gyerekek, megletti emberek, apák és anyák és fehérhaju öregek kértek a kenyérből.

Evek multán a legény hazatért szülőfalujába. Oldalán a tarisznya, benne a kenyérke. A patak vize eléje szalad, csobog, csacsog:

— Isten hozott! Isten hozott!

A fehérhaju házacskák ismerősen mosolyognak feléje s az udvarokból nyájas köszöntések csendülnek eléje, meghitten, melegen, mint az esti harangszó. Ott áll az öreg füzfa is a Barót pataká mellett s komolyan bólogat: Rád ismerem! — És ott áll az édes szülői hajlék is.

Amikor a legény belép a pitvarba, a fehérhaju öregasszony csak ráborul a vállára: — Fiam, édes fiam!

Estebéd után az édes anyja megkérdezi:

— Hát, édes fiam, mit tanultál a nagy idegenségben?

A legény meleg, mosolygós szemmel néz az édes anyjára s úgy mondja:

— Csak azt, amivel édes anyám utra eresztett: hogy minél többet szelünk a szeretet kenyéréből másoknak, annál több marad nekünk.

(Brassó.)

Mi ujság?

Vajda János születésének százéves évfordulója.

Május 7.-én volt száz éve Vajda János születésének. Együtt indult a nagy magyarokkal Petőfi is barátjaul fogadta és mégis egész más költő volt, mint Petőfi és követői. Gyermekéveit a váli erdő vadonában töltötte s talán a magány, az erdő sötétje, a titokzatosság csendje tette, hogy verseiben sok a szomorúság, kételkedés, csüggedés. Változatos életet élt. Volt színész gazdasági gyakornok, majd Pestre ment és részt vett a március 15-iki mozgalomban. A forradalom után besorozták katonának s egy évre Olaszországba vitték. Innen kiszabadulva visszatért Pestre, megírta Béla királyfi című, hat énekből álló költői elbeszélését. Majd szerkesztője lesz a Magyar Sajtó című lapnak. De ettől hamar megválnak s azután jelentős költői tevékenységet fejt ki. Egymásután adja ki könyveit: *Új dalok*, *Vészharang* címmel. Sok ellensége volt. Kemény, szókimondó ember volt, aki mindenkiről és mindenről egyenesen és őszintén mondott véleményt. Nem is szerették kortársai. Elvonult az emberekől, úgy élt a fővárosban, mint valamikor a váli erdőben. Egyedül, elhagyatva, búsan. 1879-től kezdve szorgalmas munkatársává lesz a *Vasárnapi Ujság*-nak.

Különös, kivételes világ az ő világa és ilyen a költészeté is. Ha a természet képcivel akarunk rávilágítani, azt mondhatnánk: olyan, mint a behorult ég, mint a zugó tenger, mint komor kőszikla. Minden izzik benne, mindent magából merit, de az csupa keserűség és fájdalom.

A magyar költészet hatalmas épületében kimagasló, különálló torony az övé, mely nem hasonlít egyikhez sem és nem tartozik sehová. Jelentősége, hogy korának költészetében új hangot szólaltatott meg. A Petőfi-utánczók nagy táborából úgy tör elő a szava, mint az orgonazugás apró sipok füttyülése közül. Szerencsétlen életét gyönyörű költeményekkel váltotta meg, amelyek közül sok élni fog mindaddig, amíg a magyar költészet virágzik.

Beverős. Körben körülállnak a játékosok. A lapdát kézről-kézre dobják. Egy játékos a közepen van, akit mindenki szabadon céloz. Aki talál, az tovább játszik. Aki nem talál, annak a helyét a bennálló foglalja el. Ezt játszik úgy is, hogy a beálló kert vagy épület mellé áll. A célzók a kitézött távolságról dobnak rá. Aki talál, az tovább játszik, amíg a dobók elfogynek és beállnak. Amikor az utolsó dobó nem talál, akkor ő áll be s a játék elől kezdődik.

BÉLYEGGYÜJTÉS

Az utolsó pár esztendő tömeges bélyegkiadásu után mintha megcsappant volna az egyes államok postaigazgatóságának buzgalma: a mult évvel szemben sokkal kevesebb bélyeg kerül forgalomba, ami arra vezethető többek között vissza, hogy az egyes országok pénzeinek értéke nemzetközi viszonylatban állandósult és ez a stabilizáció nem teszi többé szükségessé a postadijszabás állandó változtatását. Az utóbbi időben megjelent új bélyegekből alant mutatunk be nektek egy néhányat:

Spanyolország

Jótekonysági „Vörös Kereszt” bélyegek. Új sorozat a királyi család arcképével. 1, 2, 3, 10, 15, 20, 25, 30, 40 és 50 Centimos, 1, 4, 10 Pesetas. **Csehszlovákia.**

Portóbélyeg, új érték — a régi felülnyomással: 50—100 fillér, 40—200 fillér. **Luxemburg.**

Az eddigi 2 frankos érték új, barna színben. **Lengyelország.**

Eddigi sorozat, új érték, 45 groschen, vörös.

Szentképes levélbélyegek. Angliában a napokban a brit birodalom két újfajtájú, vallásos színezetű levélbélyege kerül forgalomba. Az egyik máltai levélbélyeg lesz, rajta Szent Pál képe. Az apostol domb tetején áll s mögötte látszik a kígyó, mely megtámadta, mikor partra szállt. A második újfajtájú bélyeg a Kis-Antillák egyik szigetsoportjáról, a Szűz-szigetéről való és Szent Orsolya képe van rajta. Megjegyzendő, hogy az idei Szent Ferenc-ünnep alkalmából Olaszország is adott ki ily bélyegeket (az Assisi-bélyegeket), melyeken Assisi Szent Ferenc képe látható. A portugálok is adnak ki oly bélyegeket, melyeken a vallási jelképek láthatók. Ilyenek az Azori-szigetek levélbélyegei Szent Antal képével.

A hős kakas

Irta: Bartha István.

A kakasunk büszke legény,
Csupa dísz a nyakán, begyén.
Hát még lengő farktollai?
Dísznek még csak az igazi!

Sarkantyusan úgy lépeget —
Rá kell nézni, — kész élvezet.
Ide kótyog, oda kótyog:
Hoj! kegyosztó nagy ur vagyok!

Tyuk anyóék nagy boldogan
Fürdőznek a kerti porban.
Ki elnyulik, ki kapirgál,
Kit ahogy a kedve talál.

A kakas? Nagy méltósággal
Őrszemet áll váltott lábbal.
Néha szemét is behunyja:
Az aluvást csak hazudja.

Sunyin közbe' fel-felkémlél:
„No, mi lesz az ellenséggel?”
Égből várja. Nagy hiba volt,
Érte szinte, hogy meglakolt.

Egy surranás. „Jaj, az üllü!”
Tyukvért ont a kutyafülű.
Kakas ugrik, de mekkorát:
„Hé! többiek, ki merre lát!”

Bezzeg, van ám ijedelem!
Nyakukon a veszedelem.
Huszan futnak el egy elől
És Kakas ur fut legelől.

(Marosvécs.)

Indulok haza!

Irtá: ERŐS ALFRÉD.

Most hozzátok megyek . . . Miért ne menjek el?
Szívemben otthonunk melegje énekel:
Már rózsaszinben ég az udvari szobánk,
lobog az ablakon ezernyi sárga láng;
s a rózsaszínű fal, a sárga fény között
ül drága, jó Anyánk.

Körötte játszadoz dalolva Emmikém,
mosolyogva lapjaim, irásom egyikén.
Anyuska rája néz, de nem reá tekint;
a messze-messziből egy arc vonása int . . .
Az arc az én nagyok, mert drága, jó Anyám
szívembe néz megint.

A belső nagy szobánk kék színt lehel felém,
és drága pirba fut a két szülő fején.
Ott benn egy drága fő — pár szürke haj csupán
végigtekint, kutat a dolgozó szobán;
hiányzik ott fia . . . És odaképzeli
az arcomat Apám.

Most újra ott a ház . . . Egy felhő fut tova:
borongó, szürke lesz az udvari szoba.
Az ajtó nyílik is, eljött a jó barát
és összeül vele a bánatos család.
És irnak egy lapot: „Testvérem! Én fiam!
most gondolunk reád!”

Már készülök haza . . . Miért ne menjek el?
Énértem dobban ott megannyi jó kebel.
És ott a könyveim és ott az asztalom,
az első versikék, s egy kép a zöld falon . . .
Foganjon ott tehát, családi kör szívében
hispéti kis dalom! . . .

(Kézdivásárhely.)

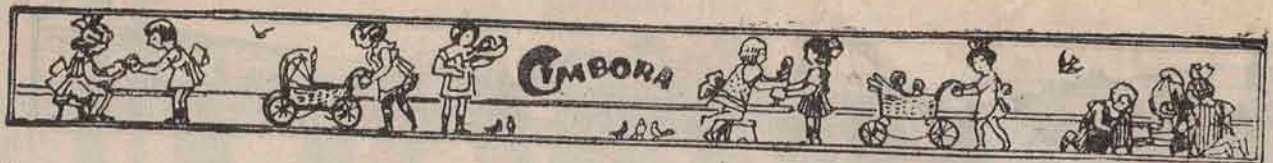
-
- Benedek Elek: Petőfi, ára 20 lei.
 - Benedek Elek: Őcsike levelei, ára 60 lei.
 - Benedek Elek: Robinson Crusoe, ára 110 lei.
 - Benedek Elek: Őcsike levelei. Ára 60 lei.
 - Most jelent meg: Bábjátékos Pali. Irtá Ström Tivadar.
 - Benedek Elek: Hires erdélyi magyarok.

A postaköltség: könyvenként 5 lei, utánvételes kül-
délssel darabonként 15 lei. A könyvosztály kívánatra
bármilyen magyar nyelvű ifjúsági könyvet bolti áron
szállít.

Elek nagyapó üzeni.

A levél írás igen fontos szabálya: hol, melyik évben
melyik hónap hányadik napján kelt a levél!

A feltámadás ünnepére oly nagy serege röpött be a
kishazconi ház ablakain a szebbnél-szebb, kedvesebbnél
kedvesebb képeslapokra és levelekre bizott jókívánás-
goknak, hogy külön-külön köszönetre az egész Cimbora
sem volna elég. Ha szeretetért mindég csak szeretetet
vártam tőletek: ezzel gazdagon megajándékoztatok. Ald-
jon meg az Isten, édes jó unokáim! — Sente Béla Ma-
rosvásárhely. Sok volt a tanulóvalótok husvét előtt,
mert ott járt a református püspök és végig vizsgálta
az összes osztályokat. Tudom, mert én is ott jártam ak-
koriban Marosvásárhelyen s a püspöki vizsgálat miatt
maradt el későbbre a tervezett mesedélután. Örömmel
hallottam, hogy a püspök ur meg volt veletek elégedve.
— Szőke Béla Kászón-Impér. Ha nagy beteg voltál, ak-
kor bizony, nem is írhattál levelet. Örömmel látom, hogy
jobban vagy, s számon tartom ígéretedet, hogy ismét
rendesen fogsz írni. Szélmalomrejtvényed a szabálytól
eltérő, s emiatt megfejthetetlen. — Varga Éva és Gyuszi
Mezőtúr. Nagyváradról átköltöztetek Mezőtúrra s már le-
is tettétek a külömbözeti vizgát. Meghívásokatok kö-
szönöm, s ha avialéle utazom, meg is látogatlak. Igazán
szeretném látni a tí virágos kerteket, s a Berettyót,
amely a kert alatt folyik el. A rejtvények sikerültek. —
Takács Boriska, Nagyvárad. A pótlórejtvény sorra ke-
rül. — Leitner Veronka Déva. Őcsike nem hallgatott el
végeképpen, csak mostanában sok volt a tanulnivalója.
Aztán az ő nadselű gondolatait meg kell előbb rajzolatni,
csak úgy jelenhetnek meg a Cimborában. Éppen most
küldök egy csomó rajzot cinkografálás végett. Ha Isten
is úgy akarja, mint magam, egyszer majd Arad felé
utaztomban, kiszállok Déván, hogy szemtől szembe lás-
suk egymást. — Nagy Iduska Ugra. Azért nem kell ho-
csánatot kérned, hogy merészkeled írni, mert én azt sze-
retem, ha mennél többször irtok nekem. Rejtvényed sor-
ra kerül. — Grün Edith Szamosujvár. Eddig nem irtál,
de mert láttad, hogy a testvéreid irnak, te is bátorságot
kaptál az írásra. Ha csak egy évet jártál magyar isko-
lában, akkor inkább kívánatos, hogy minél szorgalmas-
sabban irjál nagyapónak és gyakorold magadat a fogal-
mazásban. Névrejtvényed sorra kerül. — Hevesi Gusztáv,
Nagyvárad. Már régebben szerettél volna írni, de
nem volt bátorságod, mert nem tudsz jól fogalmazni,
pedig szeretted volna megírni nagyapónak, hogy meny-
nyire örültetek az arcképének, te is, meg a kis űcséd is.
Örültetek pedig azért, mert nemesak azóta ismeritek
nagyapót, amióta a Cimbora jár nektek, hanem már az-
előtt is olvastátok a könyveimet. Szeretettel látlak unokáim
seregében, de ha magad is érzed, hogy nem tudsz
jól fogalmazni, tanácsolom, hogy minél több levelet írj
nagyapónak s majd meglátod, milyen nagy haszna lesz
ennek a szorgalmas levélírásnak. — Paget Erzsike Ugra.

Örömmel látlak unokáim seregében s egyben közlöm veled, hogy éppenséggel nem szükséges ajánlottan adni fel a levelet, mert most az egyszerű portó is igen drága. A rejtvényed jó, de szeretném, ha a megfejtés oly valakinek a neve volna, akit az egész országban ismernek.

— **Grün Zsófi Szamosujvár.** Amiazt nem irtál hosszú időn át, mert nagyon rossznak tartod az írásodat. Eppen mert annak tartod, kellene többször írnod, máskülönbben hogy javuljon meg? Számontartom az ígéretedet, hogy ezután gyakran írsz. — **Várady Ilonka és Tinka Dés.** Ha nem csalódom, most találkozom először a nevetekkel, levelet is várok, hát, nemcsak megfejtést. — **Smil Gizi György-szentmiklós.** Írtam a kiadóbácsinak, hogy az első szám regénymellékletét s a kisorsolt könyvet küldje meg neked. Remélem, már mind a kettőt meg is kaptad.

— **Szebeni Piroska Csikcsicsó.** Örömedben táncolni szeretnél volna, hogy Tökmag király kihuzta a te nevedet is. Remélem, husvétra megkaptad a meseiskönyvet, s kis testvérednek, Tónikának olvastál belőle. — **Ifj. Fehér Gábor Arad.** A rajzpályázat már lejárt, s majd, ha újra pályázatot hirdetek, akkor kerülnek sorra ugy a te rajzaid, mint azoké, akik a pályázat lejárta után küldték be rajzokat. A rejtvényed jó, de eszelj ki más megfejtésű rejtvényt, mert Verne Gyula megfejtését már többször közltem. — **Serester Anna, Bodoia, Brassó megye.** Eltaláltad, igen jól telt az idén Budapesten, mert pihenés helyett oly sokat dolgoztam, hogy nem értem rá az unatkozásra. Természetesen, nagyanyó is ott volt. Sajnálom, hogy a levelezőlapomat nem kaptad meg. Majd írok újra, az talán szerencsésebb lesz. — **Schönfeld Gizi, Tiszaujlak.** Délelőtt és délután is iskolába jársz, este meg tanulsz: igazán nem csuda, ha rég nem irtál. Nincs mit megbocsátanom azért, hogy kérdezted a vallásomat, mert, fájdalom, a nagyok még inkább érdeklődnek az iránt, hogy ki milyen vallású, mint a gyermekek. Pedig, szerintem, az iránt kellene érdeklődni, hogy tisztességes-e valaki vagy nem tisztességes. Aki tisztességes, az bizonyos vallásos lelkű is, és ez a fontos, nem az, hogy melyik vallás szerint imádják Istenét. Azt helyesen teszed, hogy a következő nyárról beszámolsz. Küldhetsz mesét is, elolvasom és megmondom a véleményemet róla. Az arcképet megsürgettem a kiadóbácsinál. — **Schwartz Pál.** Azt írod, tömegesen fogom kapni tőled a leveleket, aminek igen örvendek, de mindjárt tanácsolom, hogy írdal fekete tintával, mert a vörös tinta rongja a szemedet, aztán máskor ne felekedjél meg arról, hogy hol kelt a leveled. Akkor aztán egyik-másik leveledet szívesen kikorrigálom és elküldöm neked, hogy ezeknek alapján tanulj meg a helyesírást. — **Quitner Lili, Petrozsény.** Bizony, oly rég nem irtál, hogy azt hittem már, hűtlen lettél a Cimborához. Sajnálom, hogy nem folytathattad tanulmányaidat az aradi kereskedelmiben, mert két ösöd taníttatása sokba kerül, de nemcsak te vagy így mostanában, még sokan, igen sokan, ami nem csoda, mert országszerte nagy a szegénység. Az a csuda, hogy szüleid két gyermeket tudnak taníttatni. Remélem, hogy

azért terved sikertülni fog s megtanulod a fogtechnikus-ságot. Hogy csak tizenhat éves korodban engedi meg ödesanyád a tánc tanulást, azt igen helyesen teszi, mert éppen eleget táncolhatsz azután is. Nagy élvezettel olvastam Petrozsény nevezetességeinek a leírását. Meg kell vallanom, sejttem sem volt arról, hogy ott annyi érdekes és hasznos intézmény van. Minthogy szeretnél levelezni egy korodbeli vagyis tizenöt éves leánnyal, e helyen közlöm a címedet: Str. Regele Ferdinand 30—1. — **Grün Arthur Szamosujvár.** A rejtvénymegfejtések határidejét úgy kell értelmezni, hogy például a május hónapban megjelent rejtvények megfejtését június 10-ig kell beküldeni. Főlegesen leírnod a megfejtendő rejtvényt, elég, ha a megfejtést közlöd velem. Azt írod, nagyon meglepett téged, hogy a hetven év körül járó nagyapó hogyan tudott egy-két hetes utazást kibírni. hisz, szerinted, egy fiatal embernek is sok a két hét. A magyarázat igen egyszerű: egész életemen át rendszeres osztottam be az időmet, mindenben mértékelt tartottam, s így az utazás nemhogy fárasztana, de még jót tesz nekem. Mindenesetre kedves tőled és testvéreidről, hogy a két heti utazás után nemcsak egy, de öt éjszakai pihenőt is engedtek nekem, s bizonyos vagyok abban én is, hogy ezt a többi unokák is megengednék, de hál' Istennek nekem ezt az engedélyt nem kellett igénybe vennem. Kedves szüleidnek tolmácsold viszont jókívánságaimat, neked pedig szívből kívánom a gyógyulást. — **Wolff Ilona, Torda.** Írtam a kiadóbácsinak, hogy pótolja a 2. és a 10. szám regénymellékletét. — **Iring Palika és Misuka.** Látom a nevetek aláírásából, hogy magatok is tudnátok irni levelet, elvárom hát, hogy a következő levelet magatok írjátok, mert kívánatos, hogy gyakoroljátok magatokat az írásban is meg a fogalmazásban is. — **Wolff Ius, Lujza, Gabriella és János, Torda.** Föltéve, hogy valamennyien tudtok írni, szépen megosztozkodhatnátok a levelezéssel, így aztán minden héten kaphatnék egyikőtől vagy másiktól levelet. — **Nagy Aron és Cina, Déda bisztra.** Itt a tavasz s a lecke után egy kissé játszani is kell, ezzel kezd a leveledet. Igen helyes, ezt tennem én is, ha gyermek volnék: megtanulnám a leckémet s utána játszani közbe-közbe pedig levelet is írnék nagyapóknak. Hát csak írjátok, amint ígértek, szorgalmasan, s írjon Cina is, mert, ha már megtudott fejteni egy rejtvényt, bizonyosan tud írni is. Kedves szüleiteknek tolmácsoljátok viszont üdvözlőmet. — **Brandner Pirike, Székelykeresztúr.** Fájt a jobb kezed s emiatt apukának kellett írni helyetted. Remélem, már meggyógyult a kezed s az ígért bemutatkozás nem marad el. Addig is szeretettel látlak unokáim seregében. — **Farkas Ilona, Bánffyhunad.** A most küldött rajzok már csak a következő rajzpályázatban vehetnek részt, mert a tavalyi pályázat rég lejárt, s nemsokára közlöm is az eredményt. — **Schäffer Gyuri, Petrozsény.** Rejtvényeidből válogatok, arcképedet pedig besoroztam kedves emléktárgyaim közé. Kívánatos, hogy minél gyakrabban írj, mégpedig lassan és jó nagy betűkkel hogy javuljon az írásod. — **Maléter Pali, Eperjes.** Az ödesanyád irt helyetted, minthogy még gyöngéledtél.

